Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1994 йил 29 январь, шанба № 25—26 (21.630). Сотувда эркин нархда.

ПРЕЗИДЕНТ ШВЕЙЦАРИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

27 январь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов халқаро иқтисодий анжуманда иштирок этиш учун Швейцариянинг Давос шаҳрига жўнаб кетди.

Президент аэропортда журналистларнинг саволларига жавоб берар экан:

— Анжуманда мамлакатимиз учун энг долзарб масалаларни, жумладан, Ўзбекистонни нефть маҳсулотлари билан таъминлаш муаммоларини, коммуникацияни ривожлантириш борасидаги таклифларимни ўртага ташламоқчиман, —деди. — Йирик сармоядорларни, ишбилармонларни юртимизга қизиқтиришни, жаҳоннинг кўзга кўринган иқтисодчи олимлари нигоҳини республикамизга қаратишни энг асосий вазифалардан бири деб ҳисоблайман. Халқаро Давос анжумани бу борада катта имкониятлар яратади, деб ўйлайман.

Тошкент аэропортида мамлакатимиз раҳбарини Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг давлат маслаҳатчилари М. Умурзоқов ва А. Азизхўжаев, Ташқи ишлар вазири С. Саидқосимов, Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

У. МИНГБОЕВГА ОЛИЙ МАЛАКА ТОИФАСИНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг «Судлар ҳақида»ги қонуни ва Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1993 йил 2 сентябрдаги 927-XII қарори тасдиқлаган судьяларнинг малака тоифаси ҳақидаги низомга биноан Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси Убайдулла Қурбонович Мингбоевга олий малака тоифаси берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 26 январь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

РЕСПУБЛИКАНИНГ МАҲАЛЛА ФАОЛЛАРИДАН БИР ГУРУҲИНИ ТАҚДИРЛАШ ТЎҒРИСИДА

Миллий ва маънавий анъаналарни ривожлантиришдаги самарали ҳизматлари, аҳоли ўртасидаги тарбиявий ишларга қўшаётган ҳиссалари учун Ўзбекистон Республикасининг фахрий унвонлари берилсин:

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси»

Имомова Раҳима — Файзулла Хўжаев тумани С. Айний номли маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Бухоро вилояти

Йўлдошев Қодир — Ҳамза тумани И. Юнусов номли маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Тошкент шаҳри.

Худойбердиев Худойқул — Қарши тумани Таллиқўрғон қишлоқ фуқаролар йиғини раиси, Қашқадарё вилояти

Ҳолиқов Зулфиқор —Тошкент тумани «Сарки» маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Тошкент вилояти

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими»

Алламов Юсуп — Беруний тумани «Шимам» овул фуқаролар йиғини раиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Турдиев Жалолиддин—Андижон тумани Хартум қишлоқ фуқаролар йиғини раиси, Андижон вилояти

Қурбонов Ҳамро — Шўрчи тумани Охунбобоев номли қишлоқ фуқаролар йиғини раиси, Сурхондарё вилояти

Қуйидагилар Ўзбекистон Республикасининг фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин:

Абдуллаев Нуруллохон Зиявич — Қўқон шаҳар Исфарагузар маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Фарғона вилояти

Бўронов Султон — Нурота тумани «Нурота 60 йиллиги» маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Навоий вилояти

Маҳсаров Раҳим — Акмал Икромов тумани «Қорёғди» маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Тошкент шаҳри

Мелиев Абдулла — Республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси Самарқанд вилояти бўлими раиси

Нишонов Олимжон Жўраевич — Гулистон шаҳар «Навбаҳор» маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Сирдарё вилояти

Солиев Ҳабибулло — Учқўрғон шаҳар Охунбобоев номли маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Наманган вилояти

Сувонқулов Низом — Жиззах шаҳар Алишер Навоий номли маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Жиззах вилояти

Усмонов Суннатали — Чирчиқ шаҳар «Гулзор» маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Тошкент вилояти

Хожаназаров Абдреим Отегенович — Кегейли тумани «Актуба» овул фуқаролар йиғини раиси, Қорақалпоғистон Республикаси

Қодиров Абдулла —Фарғона шаҳар Ҳафиза Иброҳимова номли маҳалла фуқаролар йиғини раиси, Фарғона вилояти.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

**Тошкент шаҳри,
1994 йил 27 январь.**

ФАХРИЙЛАР ҲУРМАТИ

«ЖИЗЗАХТРАНСПОРТ» бошқармасига қарашли 2517-автоколонна меҳнат жамоасида фахрийларни эъзозлаш доимий анъанага айланган: узоқ йиллар самарали меҳнат қилган 10 нафар ҳайдовчи тантанали равишда пенсияга узатилди. Улар орасида Ҳазрат Холматов, Қаҳрамон Солиев, Ҳолмат Ғуломов, Александр Маклюков сингари шу корхонанинг тамал тошини қўйган ишлаб чиқариш пешқадамлари бор. Фахрийлар шарафига дастурхон ёзилиб, ош тортилди. Миннатдорчилик сўзлари айтилди ҳамда ҳар бирига 100 минг сўмдан мукофот пули берилди.

Шунингдек, корхона директори Жалол Норматов шу жамоада меҳнат қилган ва дунёдан ўтган тўрт нафар марҳумнинг оила аъзоларига ҳам 100 минг сўмдан ёрдам пули топширди.

**Бахтиёр РИЗАЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.**

МАҲАЛЛА—ВАТАН ТИМСОЛИ

СУРАТДА: йиғилиш пайти.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ (ЎзА) тасвири.

27 январь куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида вазирликлар, концернлар, давлат қўмиталари, уюшмалар, корпорациялар раҳбарлари, Тошкент шаҳар ва вилоят ҳокимлари, «Маҳалла» хайрия жамғармаси ҳудудий бўлимлари бошлиқлари ва маҳалла фаоллари иштирокида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш идораларига ўтказилган сайловлар якунига бағишланган йиғилиш бўлди.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков йиғилишни очиб, жумладан шундай деди:

— 1992 йилда Президентимиз ташаббуси ва Фармони билан таъсис этилган республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси фуқароларимизнинг тотувлиги ва аҳиллигини таъминлашда, ёшларни Ватанга муҳаббат руҳида тарбиялашда, қадимий анъаналарни тиклашда хайрли ишларни амалга оширмоқда. Маҳалла кенгашлари фаолиятини янада яхшилаш, уларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш вилоят, шаҳар ва туман ҳокимликларининг, ишлаб чиқариш корхоналарининг, меҳнат жамоаларининг муҳим вазифасидир.

Президентимиз мамлакатимизда тинчлик ва осойишталикни, турли миллат вакиллари ўртасида меҳр-оқибат ва тотувликни янада мустаҳкамлаш мақсадида мазкур жамғарма фаолиятига катта эътибор бермоқда. Бугунги йиғилишдан мақсад жамғарма фаолиятини янада такомиллаштириш йўлларини белгилаб олишдан иборатдир.

Республика «Маҳалла» хайрия жамғармаси раиси Ш. Темуров ўтган давр мобайнида бажарилган ишлар, келгуси режалар ва мавжуд муаммолар ҳақида гапирди.

Йиғилишда сўзга чиққанлар жамғарма фаолиятини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш маҳаллий ҳокимият, идора ва ташкилотларнинг муҳим вазифаси эканини таъкидладилар.

И. Жўрабеков республика Президентининг Фармонига мувофиқ миллий ва маънавий анъаналарни ривожлантиришдаги самарали хизматлари, аҳоли ўртасидаги тарбиявий ишларга қўшаётган ҳиссалари учун республиканинг фахрий унвон ва ёрлиқлари билан тақдирланган бир гуруҳ маҳалла фаолларига мукофотларни топширди.

Йиғилишда республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари М. Умурзоқов, Х. Жўраев, Бош вазир ўринбосарлари М. Қорабоев, А. Возненко, Қ. Ҳаққулов, К. Тўлаганов, Б. Ҳамидов, В. Чжен қатнашдилар.

(ЎзА).

• *Янгиликлар, Воқеалар, Хабарлар*

● Кичик корхона

ЧЎҒДЕК ГИЛАМЛАР

● НАВОИЙ (вилоят мухбиридан). Томди туманидаги Калинин номли давлат хўжалиги марказида гилам тўқиш кичик корхонаси ишга тушганига кўп бўлгани йўқ. Зеро, маҳаллий шароитда хом ашёнинг сероблиги қўл келмоқда.

Бу ерда тайёр қўй жунидан кигиз, поёндоз ҳамда гилам тўқиб чиқарилмоқда. Ўтган йилнинг ўзида корхонада 5 миллион сўмлик гилам ва кигиз тўқиб чиқарилди. Кичик корхонада илгари атиги беш нафар хотин-қиз меҳнат қилган бўлса, ҳозир улар 20 дан кўпроқ.

● Қадриятларимиз

УЛУҒБЕК КУНЛАРИ

«ЎЗБЕКТУРИЗМ» миллий компанияси вилоят минтақавий бўлинмаси ташаббуси билан Қашқадарё шаҳар-қишлоқларида буюк аллома Мирзо Улуғбек кунлари ўтказилмоқда.

Улуғбек таваллудининг 600 йиллигига бағишлаб ўтказилаётган бу тадбир январь ойи охиригача давом этади. Улуғбек кунлари давомида саёҳатчилар вилоятнинг диққатга сазовор ва тарихий жойларини, хусусан, Шаҳрисабздаги дорутиловат, дорусаодат, Оқсарой мажмуалари, Китоб туманидаги Улуғбек номли обсерватория, Касбидаги Султон Мирҳайдар мажмуаси, шунингдек, Қарши обидаларини томоша қиладилар. Бухоро ва Самарқанд шаҳарларида бўлиб, Мирзо Улуғбек қадамжоларини зиёрат этадилар.

● Матбуотчилик

ГАЗЕТАЛАР МАҚОМИ ЎЗГАРДИ

ҚАРШИ. (Вилоят мухбиридан). Вилоят ҳокимлигининг қарори билан «Қашқадарё ҳақиқати» ва «Кашкадарьинская правда» рўзномалари халқ депутатлари вилоят кенгаши ва ҳокимлигининг газеталарига айлантирилди.

Вилоят ҳокимлиги муассис бўлган рўзномаларнинг нашр этиш даврийлиги ҳафтасига уч сон, деб белгиланди.

— Вилоят ҳокимлигининг ғамхўрлигидан миннатдормиз, — дейди «Қашқадарё ҳақиқати» рўзномаси муҳаррири Рўзи Нурматов. — Энди молиявий аҳволимиз яхшиланадиган бўлди. Шунингдек, айирбошлаш йўли билан Россиядан 9—10 ойга етадиган қоғоз билан бизни таъминлаган Муборак газни қайта ишлаш заводи маъмурияти (директори Нуриддин Зайниев)га ҳам журналистларимиз ташаккур айтмоқдалар.

● Тадбиркорлик

ТИЖОРАТЧИЛАР УРГУТДАН ЧИҚАДИ

● САМАРҚАНД (вилоят мухбиридан). Ҳақиқий ишбилармонлар маскани ҳисобланган Ургутда малакали тижоратчилар ҳам тайёрланадиган бўлди.

Бу ерда яқинда очилган Турк тижорат лицейи ана шу йўналишга қаратилган. Туман марказидаги мактаб-интернат биноси лицей учун ажратилди. Маскан тегишли ўқув қуроллари билан жиҳозланди. Бу ерга Туркиядан малакали муаллимлар ташриф буюришди. Ҳозирча лицейда тест синови орқали танлаб олинган 100 нафар йигит-қиз таълим олмоқда. Улар вилоятнинг барча туманларидан келган, ўрта мактабни битирган ёшлардир. Тўрт йилдан кейин талабаларга туризм, тижорат ва иқтисодчилик бўйича диплом берилади. Улар ишлаб чиқариш амалиётини Туркияда ўташади.

● Саҳоватпешалик

ЁШЛАР ҚУВОНЧИ

ЗАРБДОР туманидаги Янгибўстон қўрғонида Жиззах вилояти кар ва соқов болалар мактаб-интернати жойлашган.

Бу даргоҳда тарбия топаётган ёшларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва билим олишларига шароит яратиш йўлида хайрли ишлар қилинмоқда. Жумладан, мактаб-интернатга вилоят ҳокимлиги видеомагнитофон, туман ҳокимлиги гилам тақдим этди. Ёшларга совға-саломлар улашилди. Улар ихтиёрига олти гектар ер ажратиб берилди.

• *ХДП ҳаётидан*

ТАШВИШЛАРДАН ТОПИБ ҲАЛОВАТ

Олтмиш беш ёшни қоралаб қолган бўлса-да, Мавлон ака Эргашевни бир жойдан топиш қийин. Эҳе, излаб ишхонагаям, уйигаям телефон қилишаверади. Сал бўш вақт топса, унинг ўзи одамлар ичига талпинади. Нима қилсин, шунақа муҳитда ўсган. Партия сабоғини олган-да!

— У куни ҳузуримга ногирон мўйсафид келди, — дейди биз билан суҳбатда Мавлон ака. — Касаллиги туфайли хотини ва бола-чақаси ташлаб кетибди. Жуда раҳмим келди. Жамғармамиз ҳисобидан ҳар куни бепул тушлик қилиши учун талон бердим. Гап талонда эмас. Бир соатча сўзлашдик. У дардини ёрди. Бироз кўнглини кўтардим.

Кеча эса Ўзбекистон ХДП Самарқанд шаҳар кенгашининг биринчи котиби Раҳимжон Юсупов сўраб қолди. Биргаликда маҳаллаларга бордик. Аҳоли ўртасида одамийлик, миллий истиқлол мафкурасини муҳокама қилдик, ахлоқ-одоб мавзуида суҳбат ўтказдик. Айрим беморларнинг уйига кириб ҳол-аҳвол сўрадик. Бормай бўладими бунақа савобли юмушларга!

Ана шунақа, Мавлон ака одамлар орасида бўлишни яхши кўради. Шу боис Боғишамол туман меҳр-шафқат ва саломатлик хайрия жамғармаси у киши раҳбарлигида тезда аҳоли ўртасида ҳурмат-эътибор топди. Айрим «хассис» раҳбарлар ҳам Мавлон ака билан суҳбатдан кейин жамғармага пул кўчиришади. Бунга мисоллар кўп.

— Мавлон аканинг турган-битгани тарғибот, — дейди Боғишамол туман ҳокими ўринбосари М. Орипов. — Йўқ жойдан қоғоз топиб, плакатлар, варақалар, даъватномалар чиқарди. Жўшиб, ёниб яшайди. Қани энди шунақа фидойилар кўп бўлса!

Жамғарма молиявий аҳволи танг бўлган 300 кишини ғамхўрлик оғушига олган. 1989 йил октябрь ойида бу ерда меҳнат ва уруш фахрийлари уйи ташкил этилган эди. Уйда ҳар куни 30 киши бепул тушлик қилади. Бундан ташқари, кам нафақа оладиган қарияларга қўшимча нафақалар уюштирилмоқда.

— Биласизми, саховат қиламан десангиз, худонинг ўзи етказади. Боқувчиси бўлмаган ёки моддий жиҳатдан қийналган 620 ўқувчига турли кийим-кечаклар олиб бердик. Болалар уйида тарбияланаётганлардан 4 нафарига омонат дафтарчаси очдик. Болалар жарроҳлиги шифохонаси, туғуруқхона, хатто кўмакка эҳтиёжи бўлган талабаларга ёрдам кўрсатилди. Ҳеч кими йўқ қарияларнинг дафн маросимларини ҳам ўзимиз ўтказамиз, — дейди у.

— Мавлон ака, мана шундай савобли ишларни қилаётганда кўнглингиздан қандай фикрлар кечади, — деб сўраймиз қизиқиб.

— Нимасини айтасиз, ука. Ўспиринлигим, ақлимни танишим уруш йилларига тўғри келди. Одамгарчиликнинг қадрини ўшандаёқ сезганман. Ўқитувчи, табелчи бўлиб ишладим. Партия идораларида раҳбарлик қилдим Иложи борича бировнинг дилини ранжитмасликка интилдим.

Яна бир нарса. Ҳар қанча мурувват, саховатпешалик ҳам ота-она ёки фарзанд меҳри ўрнини боса олмайди. Шунинг учун аввало, одамларнинг оқибатли, садоқатли, бир-бирига меҳрибон бўлишларини истардим.

Дарвоқе, Мавлон ака ҳавас қилса арзигулик оила сардори. Етти нафар фарзандни ўзи каби одамохун қилиб тарбиялади, вояга етказди. Тўнғичи Каримжон фан номзоди. Бирбиридан ширин набиралари бор.

— Ҳаётнинг битта зўр қоидаси бор, —дейди Мавлон ака. — Кексалари қадрланмаган юртнинг бири икки бўлмайди. Ҳар бир киши қариганда ҳам ғамхўрлик оғушида яшашига ишонсин. Ана шундагина у юрт, халқ манфаати, равнақи йўлида жонини аямайди. Мен ҳар бир ватандошимга ана шундай туйғулар тилаб қоламан...

**Фармон ТОШЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.**

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида

Ёқилғига, энергия манбаларига, техника ва асбоб-ускуналарга ҳаражатлар муттасил ошиб бораётган шароитда республиканинг шаҳарда ва шаҳар атрофида йўловчи ташувчи транспортининг барқарор ишлаши учун зарур шарт-шароитлар яратиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Аҳолига сотиладиган ёқилғи, энергиянинг ва кўрсатиладиган хизматларнинг чакана нархлари ҳамда таърифларини ўзгартириш тўғрисида» қарор қабул қилди. Мазкур қарорга мувофиқ 1994 йил 1 февралдан бошлаб метро, трамвай, троллейбус ва автобусда бир марта юришнинг чекланган тарифи 50 «сўм-купон» қилиб белгиланди.

Шу йилнинг 1 февралидан бошлаб шаҳар атрофида автотранспортда йўловчилар ташиш тарифларининг амалдаги чекланган миқдорлари ҳар бир километр масофа учун умумий турдаги автобусларда 8,5, юмшоқ ўринли автобусларда 12,5 «сўм-купон» қилиб белгиланди.

Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан аҳолининг айрим тоифалари учун йўловчи ташувчи шаҳар транспортида ва шаҳар атрофида қатновчи автомобиль транспортида юриш бўйича ҳозирги вақтда амалда бўлган имтиёзлар сақланиб қолади.

ТОШКЕНТ ШАҲАР КЕНГАШИ СЕССИЯСИ

Халқ депутатлари Тошкент шаҳар кенгаши сессияси бўлди. Унда ўтган йил якунлари ҳамда Президент Ислом Каримовнинг Вазирлар Маҳкамаси йиғилишида ва Олий Кенгаш ўн тўртинчи сессиясида сўзлаган нутқларида ўртага қўйилган вазифалар асосида пойтахт халқ хўжалигининг барча соҳаларида иқтисодий ислоҳотни янада кенгайтириш масалалари муҳокама этилди. Шаҳар ҳокими А. Фозилбеков шу хусусда маъруза қилди.

Сессияда, шунингдек, шаҳар бюджетининг асосий йўналишлари, Тошкент шаҳри ҳамда вилояти билан Жанубий Қозоғистон вилояти ўртасида имзоланган ҳамкорлик шартномасини изчил амалга ошириш тадбирлари ва бошқа масалалар кўриб чиқилди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

МАҲСУЛОТЛАР ВА ХИЗМАТЛАРНИ СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Мазкур Қонун Ўзбекистон Республикасида маҳсулотлар, хизматлар ва бошқа объектларни (матнда бундан кейин «маҳсулотлар» деб юритилади) сертификатлаштиришнинг ҳуқуқий, иқтисодий ва ташкилий асосларини, шунингдек сертификатлаштириш иштирокчиларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарлигини белгилаб беради.

I боб. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Асосий тушунчалар

Мазкур Қонунда қуйидаги асосий тушунчалар ишлатилмоқда:

«сертификатлаштириш миллий тизими» — давлат миқёсида амал қиладиган, сертификатлаштириш ўтказишда ўз тартиб ва бошқарув қоидаларига эга бўлган тизим;

«маҳсулотларни сертификатлаштириш» (матнда бундан кейин «сертификатлаштириш» деб юритилади) — маҳсулотларнинг белгиланган талабларга мувофиқлигини тасдиқлашга оид фаолият;

«мувофиқлик сертификати» — сертификатланган маҳсулотнинг белгиланган талабларга мувофиқлигини тасдиқлаш учун сертификатлаштириш тизими қоидаларига биноан берилган ҳужжат;

«мувофиқлик белгиси» — муайян маҳсулот ёхуд хизмат аниқ стандартга ёки бошқа норматив ҳужжатга мос эканлигини кўрсатиш учун маҳсулотга ёхуд кўрсатилган хизматга доир ҳужжатга қўйиладиган, белгиланган тартибда рўйхатга олинган белги;

«бир турдаги маҳсулотларни (ишларни, хизматларни) сертификатлаштириш тизими» — айни бир хил стандартлар ва қоидалар қўлланиладиган муайян маҳсулотлар, ишлар ёки хизматларга тааллуқли сертификатлаштириш тизими;

«синов лабораториясини аккредитация қилиш» — синов лабораториясининг (марказининг) муайян маҳсулот синовини ёки муайян синов турини амалга оширишга доир ваколатларининг расмий эътирофи.

2-модда. Сертификатлаштиришнинг мақсад ва вазифалари

Сертификатлаштириш:

одамларнинг ҳаёти, соғлиғи, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулки ҳамда атроф муҳит учун хавфли бўлган маҳсулотлар реализация қилинишини назорат этиб бориш;

маҳсулотларнинг жаҳон бозорида рақобат қила олишини таъминлаш;

мамлакат корхоналари, қўшма корхоналар ва тадбиркорлар халқаро миқёсдаги иқтисодий, илмий-техникавий ҳамкорликда ва халқаро савдо-сотиқда иштирок этишлари учун шароит яратиш;

истеъмолчини тайёрловчининг (сотувчининг, ижрочининг) виждонсизлигидан ҳимоя қилиш;

маҳсулот тайёрловчиси (сотувчиси, ижрочиси) таъкидлаган сифат кўрсаткичларини тасдиқлаш мақсадларида амалга оширилади.

Сертификатлаштириш мажбурий ва ихтиёрий тусда бўлади.

3-модда. Сертификатлаштириш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Сертификатлаштириш соҳасидаги муносабатлар мазкур Қонун ва унга мувофиқ чиқариладиган Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатлари билан, Қорақалпоғистон Республикасида эса — Қорақалпоғистон Республикасининг қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади.

4-модда. Халқаро шартномалар ва битимлар

Башарти, халқаро шартнома ёки битимда сертификатлаштириш тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилганидан ўзгача қоидалар белгиланган бўлса, у ҳолда халқаро шартнома ёки битимнинг қоидалари қўлланилади.

5-модда. Ўзбекистон Республикасининг сертификатлаштириш органлари

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўзбекистон Давлат стандартлаш, метрология ва сертификация маркази (матнда бундан кейин «Ўздавстандарт» деб юритилади) Ўзбекистон Республикасининг миллий сертификатлаштириш органидир.

«Ўздавстандарт» мазкур Қонунга мувофиқ:

сертификатлаштириш соҳасида давлат сиёсатини амалга оширади, сертификатлаштириш ўтказиш юзасидан умумий қоидаларни белгилайди, улар тўғрисида расмий ахборотлар эълон қилиб боради;

сертификатлаштириш тизимини такомиллаштириш дастурларининг лойиҳаларини ишлаб чиқади ҳамда уларни Ҳукумат муҳокамасига тақдим этади;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси билан келишган ҳолда сертификатлаштиришнинг халқаро тизимларига қўшилиш тўғрисида қарорлар қабул қилади, шунингдек сертификатлаштириш натижаларини ўзаро эътироф этиш тўғрисида битимлар тузади, сертификатлаштириш масалалари бўйича бошқа давлатлар билан ўзаро муносабатларда ва халқаро ташкилотларда Ўзбекистон Республикаси номидан иш кўради;

мажбурий равишда сертификатланадиган маҳсулотларнинг рўйхатини белгилайди;

бир турдаги маҳсулотларни сертификатлаштириш органларини ва синов лабораторияларини (марказларини) аккредитация қилади;

сертификатланган маҳсулотларнинг, аккредитация қилинган сертификатлаштириш органлари ва синов лабораторияларининг (марказларининг), экспертларнинг Давлат реестрини юритади;

бир турдаги маҳсулотларни сертификатлаштиришга аккредитация қилинган органлар ва синов лабораториялари (марказлари) сертификатлаштириш қоидаларига риоя этиши устидан ва сертификатланган маҳсулотлар устидан инспекция назоратини амалга оширади;

қонун ҳужжатларининг нормалари бузилганда мувофиқлик сертификатлари ва мувофиқлик белгиларини бекор қилади ёки уларнинг амал қилишини тўхтатиб қўяди;

сертификатлаштириш органларининг аккредитация қилинганлиги тўғрисидаги гувоҳномаларни бекор қилади, синов лабораторияларининг (марказларининг) фаолиятини тугатади.

«Ўздавстандарт»нинг сертификатлаштириш соҳасидаги фаолиятини молиявий таъминлаш манбаи — давлат бюджети маблағи, шунингдек, «Ўздавстандарт» кўрсатадиган хизмат учун олинадиган ҳақдан иборат.

Бир турдаги маҳсулотларни сертификатлаштиришга аккредитация қилинган органлар:

бир турдаги маҳсулотларни сертификатлаштириш тизимларини тузадилар ва уларнинг амал қилишини таъминлайдилар;

сертификатлаштиришни ташкил этадилар ва ўтказадилар;

миллий мувофиқлик сертификатларини расмийлаштирадилар, берадилар ва чет эл мувофиқлик сертификатларини эътироф этадилар;

сертификатланган маҳсулотлар устидан назоратни амалга оширадилар.

Синов лабораторияларини (марказларини) ва сертификатлаштириш органларини аккредитация қилиш билан боғлиқ сарф-харажатларни аризачи қоплайди.

Тегишли сертификатлаштириш тизими белгилаган тартибда аккредитация қилинган синов лабораториялари (марказлари) муайян маҳсулотнинг синовини ёки муайян синов турини амалга оширадилар ҳамда сертификатлаштириш мақсадлари учун баённомалар берадилар.

«Ўздавстандарт» ўз вазифаларининг бир қисмини бир турдаги маҳсулотларни сертификатлаштириш органларига ва синов лабораторияларига (марказларига) ўтказишга ҳақлидир.

6-модда. Сертификатлаштириш объектлари ва субъектлари

Маҳсулотлар (шу жумладан дастурий ва бошқа илмий-техникавий маҳсулотлар), хизматлар, шунингдек, сифат тизимлари сертификатлаштириш объектлари ҳисобланади.

«Ўздавстандарт» ва давлат бошқарувининг бошқа органлари, «Ўздавстандарт» томонидан аккредитация қилинган ёки эътироф этилган сертификатлаштириш органлари, синов лабораториялари (марказлари), мулкчилик шаклидан қатъи назар, маҳсулоти сертификатлаштирилиши шарт бўлган корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, жисмоний шахслар сертификатлаштириш субъектлари ҳисобланадилар.

Сертификатлаштириш субъектлари юридик шахслар сертификатлаштириш миллий тизими доирасида сертификатлаштириш тизимлари тузишлари мумкин. Юридик шахсларнинг сертификатлаштириш тизимлари «Ўздавстандарт» белгилаган тартибда давлат рўйхатидан ўтказилиши шарт.

II боб. СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ ФАОЛИЯТИГА ДОИР УМУМИЙ ТАЛАБЛАР

7-модда. Мувофиқлик сертификати ва мувофиқлик белгиси

Маҳсулотнинг белгиланган талабларга мувофиқлиги тасдиқланган тақдирда сертификатлаштириш органи мувофиқлик сертификати беради, тайёрловчи эса шу сертификат асосида мувофиқлик белгисини ишлатиш ҳуқуқига эга бўлади.

Сертификатлаштириш тизимида фойдаланиладиган мувофиқлик сертификатларининг, аккредитация қилинганлик тўғрисидаги гувоҳномаларнинг намуналари, миллий мувофиқлик белгисининг тасвири ва ҳажмлари «Ўздавстандарт» томонидан тасдиқланади.

Мувофиқлик сертификатлари, мувофиқлик белгилари, сертификатлаштириш органлари ва синов лабораториялари (марказлари), экспертлар Давлат реестрида рўйхатдан ўтказилади.

Давлат реестрида рўйхатга олинмаган мувофиқлик сертификатлари, мувофиқлик белгилари, сертификатлаштириш органлари ва синов лабораториялари (марказлари) аккредитация қилинганлиги тўғрисидаги гувоҳномалари ҳақиқий эмас.

Мувофиқлик сертификатидан, мувофиқлик белгисидан ҳамда сертификатлаштириш органлари ва синов лабораториялари (марказлари) аккредитация қилинганлиги тўғрисидаги гувоҳномалардан фойдаланиш ҳуқуқини учинчи шахсларга бериш ман этилади.

8-модда. Сертификатлаштириш фаолиятига лицензия бериш

Бир турдаги маҳсулотларни сертификатлаштиришга аккредитация қилинган органлар ва синов лабораториялари (марказлари) Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаб қўйган тартибда бериладиган лицензия асосида мувофиқлик сертификатларини берадилар ва сертификатлаштириш ишларини ўтказадилар.

Лицензия шартномалари тузиш тартибини «Ўздавстандарт» белгилайди.

Маҳсулотни сертификатлаштириш вақтида аризачига мувофиқлик сертификатини ёки мувофиқлик белгисини қўллаш ҳуқуқи аккредитация қилинган тегишли сертификатлаштириш органи билан тузилган битим асосида берилади.

9-модда. Сертификатлаштириш тўғрисида ахборот

«Ўздавстандарт» тайёрловчиларни (ижрочиларни), сотувчиларни, истеъмолчиларни ва бошқа манфаатдор шахсларни сертификатлаштиришнинг амалдаги тизимлари, уларнинг органлари, синов лабораториялари (марказлари), экспертлар тўғрисида, шунингдек мувофиқлик белгилари ва уларни қўллаш қоидалари тўғрисида хабардор этиб боради.

Сертификатлаштириш органлари аризачига унинг талабига биноан маҳсулотни сертификатлаштириш учун зарур ахборотни беришлари шарт.

Аризачи сертификатлаштириш органининг талабига биноан сертификатлаштириш билан боғлиқ ахборотни тақдим этиши шарт, тижорат сири ҳисобланган маълумотлар бундан мустасно.

III боб. МАҲСУЛОТЛАРНИ МАЖБУРИЙ ВА ИХТИЁРИЙ СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ

10-модда. Мажбурий сертификатлаштиришни жорий этиш

Мажбурий сертификатлаштиришни ўтказиш ишларини ташкил этиш «Ўздавстандарт»га, унинг топшириғига биноан эса бошқа бошқарув органларига (уларни албатта аккредитация қилган ҳолда) юклатилади.

Сертификатлаштирилиши шарт бўлган маҳсулотлар рўйхатини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлайди.

Одамларнинг ҳаёти, соғлиғи, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулкига ҳамда атроф муҳитга зарар етказиши мумкин бўлган маҳсулотларни тайёрлаш, улардан фойдаланиш, уларни ташиш ёки сақлаш хавфсизлигини таъминловчи талаблар бўлмаган тақдирда тегишли давлат бошқаруви органлари бундай талабларни ишлаб чиқиши ва амалга киритиши шарт.

11-модда. Мажбурий сертификатлаштиришни ўтказиш шартлари

Мажбурий сертификатлаштириш норматив ҳужжатлар талабларига мувофиқ маҳсулот хусусиятлари аниқланиши учун уни синашни, сертификатланган маҳсулот устидан давлат текширувини ва назорат ўрнатишни ўз ичига олади.

Синовлар аккредитация қилинган синов лабораториялари (марказлари) томонидан тегишли норматив ҳужжатларда белгиланган усуллар, бундай ҳужжатлар бўлмаган тақдирда эса тегишли сертификатлаштириш органлари ишлаб чиққан усуллар бўйича амалга оширилади.

Мажбурий сертификатлаштириш ишлари учун аризачи қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда ҳақ тўлайди.

Аризачи ўз маҳсулотини мажбурий сертификатлаштиришдан ўтказишга сарфланган маблағлар суммаси шу маҳсулот таннархига қўшилади.

Мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган, аммо мувофиқлик сертификатига эга бўлмаган маҳсулотни тарғиб қилиш ман этилади.

12-модда. Мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотларга қўйиладиган талаблар

Мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотлар қуйидаги ҳолларда:

сертификатлаштиришга тақдим этилмаган бўлса;

сертификатлаштириш талабларига мувофиқ эмаслиги сабабли сертификатлаштиришдан ўтмаган бўлса;

агар сертификатнинг амал қилиш муддати тугаган ёки унинг амал қилиши тўхтатиб қўйилган (бекор қилинган) бўлса, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида реализация қилиниши мумкин эмас.

Қонунга хилоф тарзда мувофиқлик белгиси босилган маҳсулотларни реализация қилиш ман этилади.

13-модда. Тайёрловчиларнинг (тадбиркорларнинг) маҳсулотларни мажбурий сертификатлаштириш вақтидаги мажбуриятлари

Мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотларни реализация қилувчи тайёрловчилар (тадбиркорлар):

мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотни сертификатлаштиришга тақдим этишлари;

сертификатланган маҳсулотни сертификатлаш органларининг ўзи ёки улар эътироф этган органлар берган сертификат мавжуд бўлган тақдирдагина реализация қилишлари ва унинг норматив ҳужжатлар талабларига мос бўлишини таъминлашлари;

сертификатланган маҳсулотни, башарти, у норматив ҳужжат талабларига мувофиқ келмаса, шунингдек сертификатнинг амал қилиш муддати тугаган ёхуд унинг амал қилиши сертификатлаштириш органининг қарори билан тўхтатиб қўйилган ёки бекор қилинган бўлса, реализация қилишни тўхтатиб қўйишлари ёки тугатишлари;

мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотни сертификатлаштирувчи ва сертификатланган маҳсулотни назорат қилувчи органларнинг мансабдор шахслари ўз ваколатларини монеликсиз бажаришлари учун шароит яратишлари;

сертификатланган маҳсулот ишлаб чиқаришнинг техникавий ҳужжатларига ёки технологик жараёнига киритилган ўзгаришлар ҳақида сертификатлаштириш органини белгиланган тартибда хабардор этишлари;

илова қилинган техник ҳужжатда маҳсулот мувофиқ келиши лозим бўлган сертификатлаштириш тўғрисидаги маълумотларни ҳамда норматив ҳужжатларни кўрсатишлари ва бу маълумотлар истеъмолчи (харидор, буюртмачи) эътиборига етказилишини таъминлашлари шарт.

14-модда. Четдан олиб келинадиган ва четга олиб чиқиб кетиладиган маҳсулотларни мажбурий сертификатлаштириш

Мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотларни Ўзбекистон Республикасига етказиб бериш учун тузиладиган контрактлар (шартномалар) шартида маҳсулотларнинг белгиланган талабларга мувофиқлигини тасдиқловчи, «Ўздавстандарт» томонидан берилган ёки эътироф этилган мувофиқлик сертификатлари ва мувофиқлик белгилари бўлиши назарда тутилиши керак.

Миллий мувофиқлик сертификатлари ва мувофиқлик белгилари ёки бошқа давлатларнинг «Ўздавстандарт» томонидан эътироф этилган мувофиқлик сертификатлари ва мувофиқлик белгилари аризачи (маҳсулот етказиб берувчи) томонидан божхона назорати органларига юкка тааллуқли божхона декларацияси билан биргаликда тақдим этилади ва улар маҳсулотни республика ҳудудига олиб киришга руҳсатнома олиш учун зарур ҳужжатлар ҳисобланади.

Четдан олиб келинаётган маҳсулотнинг хавфсиз эканлигини тасдиқловчи ҳужжати бўлмаган тақдирда божхона назорати органлари бу хусусда «Ўздавстандарт»ни хабардор этадилар ҳамда маҳсулотни сертификатлаштиришдан ўтказиш ёки чет эл сертификатини эътироф этиш тўғрисидаги масала сертификатлаштириш миллий тизими қоидаларига мувофиқ ҳал этилгунга қадар бу маҳсулотни четдан олиб киришни тақиқлаб қўядилар.

Сертификатлаштирилиши шарт бўлган маҳсулотларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан олиб чиқиш тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

15-модда. Мажбурий сертификатлаштириш ишларининг давлат томонидан молиявий таъминоти

Қуйидаги ишлар:

сертификатлаштиришни ривожлантиришнинг истиқболларини, уни ўтказиш қоидалари ва тавсияларини ишлаб чиқиш;

сертификатлаштириш соҳасида расмий ахборотлар билан таъминлаш;

халқаро (минтақавий) сертификатлаштириш ташкилотлари ишида қатнашиш ҳамда чет эл миллий сертификатлаштириш органлари билан биргаликда ишлар ўтказиш;

сертификатлаштириш юзасидан халқаро (минтақавий) қоидалар ва тавсиялар ишлаб чиқиш ҳамда уларни ишлаб чиқишда қатнашиш;

сертификатлаштириш юзасидан умумдавлат аҳамиятига молик илмий-тадқиқот ишлари ва бошқа ишлар олиб бориш;

сертификатлаштириш қоидаларига риоя этилиши устидан ҳамда сертификатланган маҳсулот устидан давлат текшируви ва назорати олиб бориш ишлари давлат томонидан молиявий таъминланади.

16-модда. Мажбурий сертификатлаштириш қоидаларига риоя этилишини давлат томонидан текшириш ва назорат қилиш

Тайёрловчиларнинг (тадбиркорларнинг, сотувчиларнинг, ижрочиларнинг), синов лабораторияларининг (марказларининг), сертификатлаштириш органларининг мажбурий сертификатлаштириш қоидаларига риоя этишлари устидан ҳамда сертификатланган маҳсулот устидан давлат текшируви ва назоратини «Ўздавстандарт»нинг давлат инспекторлари Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда ва шартларда амалга оширадилар.

17-модда. Ихтиёрий сертификатлаштириш

Ҳар қандай маҳсулот норматив ҳужжатларнинг талабларига мувофиқ эканлигини тасдиқлаш учун у юридик ва жисмоний шахснинг ташаббуси билан ихтиёрий сертификатлаштиришдан ўтказилиши мумкин.

18-модда. Ихтиёрий сертификатлаштиришни амалга оширувчи субъектлар

Ихтиёрий сертификатлаштиришни «Ўздавстандарт» белгилаб қўйган тартибда аккредитация қилинган юридик ва жисмоний шахслар амалга оширишга ҳақлидир.

19-модда. Ихтиёрий сертификатлаштириш тизимлари

Сертификатлаштириш қоидалари ва тартибини белгиловчи ихтиёрий сертификатлаштириш тизимларини аккредитация қилинган органлар «Ўздавстандарт» билан келишган ҳолда белгилайдилар.

IV боб. НИЗОЛАРНИ ҚАРАБ ЧИҚИШ, СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

20-модда. Мазкур Қонунни қўллаш билан боғлиқ низоларни қараб чиқиш

Мазкур Қонунни қўллаш билан боғлиқ низолар суд томонидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда қараб чиқилади.

21-модда. Шикоятларни қараб чиқиш

Сертификатлаштириш натижаларидан норози бўлган тақдирда манфаатдор томон «Ўздавстандарт»нинг Шикоятларни қараб чиқиш кенгашига мурожаат этишга ҳақлидир.

Шикоятларни қараб чиқиш кенгаши тўғрисидаги низомни «Ўздавстандарт» ишлаб чиқади ва тасдиқлайди.

«Ўздавстандарт»нинг Шикоятларни қараб чиқиш кенгаши сертификатлаштириш органлари ва синов лабораторияларининг (марказларининг) қарорлари устидан берилган шикоят аризаларини қараб чиқади.

Шикоят аризалари икки ҳафта ичида қараб чиқилади.

«Ўздавстандарт»нинг, Шикоятларни қараб чиқиш кенгашининг қарорлари устидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида белгилаб қўйилган тартибда Олий судга ёки Олий хўжалик судига шикоят қилиш мумкин.

22-модда. Сертификатлаштириш органларининг ва синов лабораторияларининг (марказларининг) жавобгарлиги

Сертификатлаштириш органи:

мувофиқлик сертификатини асоссиз ва қонунга хилоф тарзда берганлик учун;

аризачига нисбатан қонунга хилоф хатти-ҳаракатлар қилганлик учун;

аризачининг тижорат сири ҳисобланган маълумотларини ошкор этганлик учун жавобгар бўлади.

Аккредитация қилинган синов лабораторияси (маркази) сертификатлаштириш органига синовларнинг натижалари ҳақида нотўғри маълумот берганлик учун жавобгар бўлади.

Сертификатлаштириш органлари ва синов лабораториялари (марказлари) мазкур моддада айтиб ўтилган хатти-ҳаракатлар натижасида аризачига етказилган зарарнинг ўрнини қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тўла ҳажмда қоплашлари шарт.

23-модда. Тайёрловчиларнинг (тадбиркорларнинг) мажбурий сертификатлаштириш қоидаларини бузганлик учун жавобгарлиги

Тайёрловчилар (тадбиркорлар):

маҳсулотларни мувофиқлик сертификатисиз, шунингдек қонунга хилоф тарзда мувофиқлик белгиси тамғаси босилган маҳсулотни реализация қилганлик учун;

мувофиқлик сертификати бўлмаган маҳсулотларни тарғибот қилганлик учун;

«Ўздавстандарт»нинг ёки у ваколат берган органларнинг кўрсатмасига биноан реализация қилиш тўхтатиб ёки тақиқлаб қўйилган маҳсулотларни реализация қилганлик учун жавобгар бўладилар.

Мажбурий сертификатлаштириш қоидаларини бузганлик учун тайёрловчилар (тадбиркорлар) «Ўздавстандарт» ёки у ваколат берган сертификатлаштириш органларининг тақдимномаси асосида суднинг қарори билан давлат бюджети ҳисобига реализация қилинган маҳсулот қиймати миқдорида жарима тўлайдилар.

Тайёрловчилар (тадбиркорлар) истеъмолчи ёки буюртмачига етказилган зарарларнинг ўрнини қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тўла ҳажмда қоплашлари шарт.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

«МАҲСУЛОТЛАР ВА ХИЗМАТЛАРНИ СЕРТИФИКАТЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. «Маҳсулотлар ва хизматларни сертификатлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эълон қилинган кундан эътиборан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 14 январда қабул қилинган қарори билан тасдиқланган «Мулкчиликнинг барча шаклидаги корхоналар (ташкилотлар), шу жумладан чет эл корхоналари ва қўшма корхоналар фақат махсус рухсатнома (лицензия) асосидагина шуғулланишга ҳақли бўлган фаолият турларининг рўйхати» (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, 4-сон, 182-модда) қуйидаги мазмундаги хатбоши билан тўлдирилсин:

«Маҳсулотлар ва хизматларни сертификатлаштириш».

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси уч ой муддат ичида:

Ўзбекистон Республикасининг қонунларини «Маҳсулотлар ва хизматларни сертификатлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳолга келтириш ҳақидаги таклифларини Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига тақдим этсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини «Маҳсулотлар ва хизматларни сертификатлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирсин;

вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар ўзларининг ушбу Қонунга зид келувчи норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин;

мажбурий сертификатлаштирилиши лозим бўлган маҳсулотлар рўйхатини ҳамда уларни Ўзбекистон Республикасидан четга олиб чиқиб кетиш тартибини ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи
Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА КООПЕРАЦИЯ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 14 июнда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида кооперация тўғрисида»ги Қонунига (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1991 йил, № 8, 193-модда) қуйидаги ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. Қонуннинг номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:
«Кооперация тўғрисида».

2. Муқаддиманинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ушбу Қонун «Ўзбекистон Республикасидаги корхоналар тўғрисида»ги Қонун ва Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонунлари билан бир қаторда кооперация фаолиятининг ўзига хос жиҳатларини белгилайди».

3. 1-моддада:

1-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1. Ўзбекистон Республикасида кооперация жисмоний ва юридик шахсларнинг иқтисодий ҳамда ижтимоий фаолиятнинг турли соҳаларида умумий мақсадларга эришиш учун ташкилий жиҳатдан расмийлаштирилган, мулкнинг ширкат (жамоа) шаклига асосланган ихтиёрий бирлашмаларидан (кооперативларидан) иборатдир».

2-банднинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«2. Ўзбекистон Республикасида аҳолининг маҳсулотлар, ишлар ва хизматларга бўлган эҳтиёжларини қондириш учун, шунингдек фойда (даромад) олиш мақсадида тузиладиган матлубот, ишлаб чиқариш ва аралаш ишлаб чиқариш-матлубот кооперативлари амал қилади».

4. 2-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Барча турдаги кооперативлар ва уларнинг хўжалик уюшмаларини тузишнинг, улар фаолиятининг, уларни қайта тузиш ва тугатишнинг умумий ҳуқуқий, иқтисодий ва ижтимоий асослари ушбу Қонун, «Ўзбекистон Республикасидаги корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни, Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатлари билан, Қорақалпоғистон Республикасида эса — Қорақалпоғистон Республикаси қонун ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинади».

5. 3-моддада:

модданинг номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Кооператив — кооперациянинг бирламчи бўғини»;

1-банднинг биринчи қисми қуйидаги мазмундаги гап билан тўлдирилсин: «Ер ва бошқа табиий бойликлар кооперативларга фойдаланиш учун берилади».

2-банддан «принципи» ва «қатъий» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

3-банднинг русча матни биринчи қисмидаги «законодательством» деган сўз «законодательными актами» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3-банднинг иккинчи қисмидан «ССР Иттифоқининг», «Ўзбекистон Республикаси иштирок этаётган», «Иттифоқ бозорларида» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

6. 4-моддада:

1 ва 2-бандлар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1. Кооперативнинг мустақил балансида ўз ифодасини топадиган асосий фондлар, оборот маблағлари, пай бадаллари, шунингдек бошқа бойликлар кооператив мулки ҳисобланади.

2. Кооперативнинг мол-мулки ўз аъзоларининг пул ва моддий бадаллари банкларнинг кредитлари, ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотлар, бу маҳсулотларни сотишдан кооператив уставида назарда тутилган ўзга хил фаолиятдан келган даромадлар ҳамда қонунларда ман этилмаган бошқа манбалар ҳисобига ҳосил бўлади. Кооперативнинг мол-мулкини шакллантиришда, мулк шаклидан қатъи назар, корхоналар (ташкилотлар), шунингдек мазкур кооперативга аъзо бўлмаган, аммо унда меҳнат шартномасига (контрактига), битимига мувофиқ ишлаётган жисмоний шахслар шартнома асосларида пул ва моддий бадаллар тўлаш йўли билан иштирок этишлари мумкин»;

3-банднинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Таркибига кооперативлар, турли мулк шаклидаги бошқа корхоналар ва ташкилотлар кирган хўжалик уюшмаларининг мол-мулки уларнинг ширкат (жамоа) мулкидир. Таркибига фақатгина кооперативлар кирган уюшмаларнинг (иттифоқларнинг) мол-мулки, башарти мазкур уюшмаларнинг (иттифоқларнинг) таъсис ҳужжатларида ёки Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида ўзга ҳол назарда тутилмаган бўлса, ана шу кооперативларга ширкат (жамоа) мулки ҳуқуқида қарашли бўлади».

7. 5-моддада:

1-банднинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Кооператив мустақил тарзда ҳам, мулкнинг ҳар қандай шаклига мансуб корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ҳузурида ҳам ташкил этилади ва фаолият кўрсатади»;

1-банднинг учинчи қисми «корхонанинг», «корхона» деган сўзлардан кейин тегишинча «муассасанинг», «муассаса» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

2-банд:

биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«2. Кооперативнинг устави кооператив таъсис этишни истаган фуқароларнинг умумий йиғилишида ёки юридик шахслар мухтор вакилларининг йиғилишида қабул қилинади ва кооператив жойлашган ердаги ҳокимликда рўйхатга олинади»;

қуйидаги мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Устави рўйхатга олинган ва давлат реестрига киритилган пайтдан эътиборан кооператив ташкил топган деб ҳисобланади»;

иккинчи қисми тегишинча учинчи қисми деб ҳисоблансин;

модда қуйидаги мазмундаги 3-банд билан тўлдирилсин:

«3. Сохта кооператив аниқланган тақдирда қайтарилмаган ссудалар ва кредитлар унинг аъзоларидан амалдаги қонун ҳужжатларининг нормаларига мувофиқ ундириб олинади».

8. 6-моддада:

1-банднинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

(Давоми 3-бетда).

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

«Ўзбекистон Республикасида кооперация тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида

(Давоми. Боши 2-бетда).

«1. 16 ёшга тўлган, кооперативнинг мақсад ва вазифаларини амалга оширишда иштирок этиш истагини билдирган ва бунга қодир бўлган ҳар бир жисмоний шахс, башарти Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларида ўзга ҳол назарда тутилмаган бўлса, кооператив аъзоси бўлиши мумкин»;

2-банднинг биринчи қисмида «Ишлаб чиқариш кооперативининг» деган сўзлар «Кооперативнинг» деган сўз билан алмаштирилсин;

2-банднинг учинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Қонун ҳужжатларига мувофиқ ёки суднинг ҳал қилув қарорига кўра муайян фаолият билан шуғулланиши ёхуд муайян лавозимни эгаллаши ман этилган шахсларнинг кооперативга аъзо бўлиши ёки меҳнат шартномаси (контракти) асосида унда ишлашга жалб этилиши мумкин эмас».

3-банддаги «кооператив идоралари» деган сўзлар «кооператив бошқарув идоралари» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

9. 7-моддада:

1-банднинг тўртинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«пай бадалининг бутун суммасини қайтариб олган ҳолда, шунингдек ўз меҳнат ва мулкий ҳиссасига мутаносиб равишда кооператив фойдасидан (даромадидан) улуш олган ҳолда кооперативдан ихтиёрий тарзда чиқиш»;

3-банд қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

«3. Кооператив аъзолари кооператив уставида ва қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўладилар ҳамда уларнинг зиммасига масъулиятлар ҳам юклатилади».

10. 8-моддада:

1-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1. Ишлаб чиқариш кооперативларининг ва аралаш шаклдаги кооперативларнинг аъзолари тугатилган кооперативнинг қарзлари юзасидан кооперативнинг мол-мулки билан жавобгар бўладилар, бу мол-мулк етмай қолган тақдирда қарз суммаси суд томонидан кооператив ҳар бир аъзосининг йиллик даромади суммасига мутаносиб равишда тақсимланади»;

4-банддаги «Ўзбекистон Республикаси қонунларини» деган сўзлар «Кооперация тўғрисидаги қонун ҳужжатларини» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

11. 9-моддада:

1-банднинг учинчи қисми «шартномаси» деган сўздан кейин (контракти) деган сўз билан тўлдирилсин;

2-банднинг учинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Кооператив раисини, кооператив бошқарувини ва тафтиш комиссиясини (тафтишчисини) сайлайди (ёллайди) ва озод этади, уларнинг фаолиятларига доир ҳисоботларини эшитади»;

3-банд қуйидаги мазмундаги қисм билан тўлдирилсин:

«Кооператив аъзоларининг умумий йиғилиши кооперативнинг (бошқарувнинг) молия-хўжалик фаолиятини текшириш учун белгиланган тартибда аудиторни ёки аудиторлик ташкилотини жалб этишга ҳақлидир».

12. 10-моддада:

1-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1. Кооперативни тугатиш ёки қайтадан ташкил этиш (қўшиб юбориш, бирлаштириш, бўлиш, ажратиш, ўзгартириш) кооператив мол-мулки эгасининг ёки у ваколат берган органнинг, кооператив қайси корхона, муассаса, ташкилот (хўжалик уюшмаси) ҳузурида ташкил этилган бўлса, шу корхона, муассаса, ташкилот (хўжалик уюшмаси)нинг қарорига ёки суднинг ҳал қилув қарорига мувофиқ амалга оширилади»;

2-банд учинчи қисмидан кейин қуйидаги мазмундаги тўртинчи ва бешинчи қисм билан тўлдирилсин:

«кооператив ўз уставини ва амалдаги қонун ҳужжатларининг нормаларини бузса;

кооперативнинг тузилган муддати тугаса»;

2-банднинг тўртинчи қисми тегишинча олтинчи қисми деб ҳисоблансин;

3-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«3. Кооператив давлатнинг рўйхатга олиш реестридан чиқарилган пайтдан эътиборан (ушбу кооперативга хизмат кўрсатаётган банкнинг ёзма маълумоти мавжуд бўлган тақдирда) қайта ташкил этилган ёки тугатилган деб ҳисобланади»;

модда қуйидаги мазмундаги 4-банд билан тўлдирилсин:

«4. Кооператив тугатилаётганда кооператив жисмоний шахснинг соғлиғига ёки ҳаётига етказган зарар учун жавобгар эканлиги муносабати билан бу кооперативдан ундирилиши лозим бўлган тўловларга аванс берилади»;

4-банд тегишинча 5-банд деб ҳисоблансин;

5-банднинг биринчи қисмида «Кооператив тугатилган тақдирда қарз берувчилар» деган сўзлар «Ишлаб чиқариш кооперативи тугатилган тақдирда қарз берувчилар» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

5-банднинг иккинчи қисми қуйидаги мазмундаги гап билан тўлдирилсин: «Иш ҳақи тўлаш, банклар ва бошқа қарз берувчилар олдидаги мажбуриятларни бажариш юзасидан ҳисоб-китоб қилиб бўлинганидан кейин уларнинг қолган мол-мулки мазкур матлубот жамиятини ўз таркибига олган кооператив иттифоқига (уюшмасига) берилади».

13. 11-модда 1-бандининг иккинчи қисмидаги «фуқаролардан» деган сўз «жисмоний шахслардан» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

14. 12-моддада:

4-банддаги «фуқаролар» деган сўз «жисмоний шахслар» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

модда қуйидаги мазмундаги 6 ва 7-бандлар билан тўлдирилсин;

«6. Матлубот кооперативларининг товарларни тоғлик жойлар, олис ерлар ва уларга тенглаштирилган жойларга етказиб бериш билан боғлиқ қўшимча сарф-харажатларини қоплаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгилаб қўйилади.

7. Ўзбекистон Республикаси матлубот кооперацияси Халқаро кооператив альянсида ва бошқа халқаро ташкилотларда қатнашиши мумкин».

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 28 декабрь.

• ХДП ҳаётидан

МУҲИМ ДАСТУРИЙ ҲУЖЖАТ

Матбуотда эълон қилинган Ўзбекистон ХДП Миллий истиқлол мафкурасини кенг жамоатчилик қизғин кутиб олди ва унга катта қизиқиш билан қарамоқда. Шу боис ҳам жойларда Миллий истиқлол мафкурасидан келиб чиқиб, уни ҳаётга тўла татбиқ этиш борасида мунозарали йиғилишлар бўлиб ўтяпти.

Яқиндагина ташкил этилган Ҳамза туманидаги «Бобур» маҳалла бошланғич партия ташкилоти ҳам ўз аъзолари ва маҳалла оқсоқоллари, фахрийлар иштирокида мулоқот ўтказди. Унда шу маҳалла бошланғич партия ташкилоти котиби Саъдулла Оқпўлатов, меҳнат фахрийси Абдулла ота Тўхтаров, Собир Эгамбердиев, тарих фанлари номзоди, доцент Султонхўжа Орифхўжаевлар сўзга чиқишди. Улар Миллий истиқлол мафкураси ҳар бир фуқаро қалбида ифтихор ва ғурур уйғотаётгани, энг катта бойлик—юртимиздаги тинчлик, миллатлараро тотувлик боис республикамизнинг жаҳонга янада юз тутиши, тез орада иқтисодий танглик ортда қолиши ҳақида гапиришди.

Суҳбатда Миллий истиқлол мафкурасидан келиб чиқадиган вазифалар белгиланди. Уни кенг омма ўртасида тарғиб қилиш лозимлиги таъкидланди.

Султонхўжа ТЎРАХЎЖАЕВ.

ЁШЛАР МУҲОФАЗАСИГА БАҒИШЛАНДИ

Тошкент вилоятининг Чирчиқ шаҳрида вояга етмаган ёшлар ўртасида жиноий хатти-ҳаракатлар олдини олишга бағишланган семинар-йиғилиш бўлиб ўтди.

Унда республиканинг ҳамма вилоят ва шаҳарлари халқ таълими, адлия, суд, милиция ва прокуратура органлари масъул ходимлари қатнашдилар.

Асосий мавзу — ёшлар орасида ҳозирги кунда айниқса қотиллик, ўғирлик, безорилик, номусга тегиш ва ва чайқовчилик билан шуғулланиш каби оғир жиноятлар содир бўлишининг олдини олишга бағишланди.

Йиғилиш аҳли милиция, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, прокуратура ходимлари билан ҳамкорликда ёшларни тарбиялаш учун уларни жиноятдан сақлашда мактаблар ва маҳаллаларда, ўқув юртлари ва институтларда катта тушунтириш, тарбиявий ишлар олиб бориш тўғрисида атрофлича маслаҳатлашиб олишди.

Забихилло МУҲАММАДЖОНОВ,
ҳуқуқшунос.

НАМАНГАН ВИЛОЯТИ. Задарё туманидаги Амир Темур номли жамоа хўжалигида кичик ва мўъжаз корхоналар ташкил этишга алоҳида эътибор берилаётир. Ўтган йили бу ерда консерва цехи ишга туширилган эди. Унда хўжаликда етиштирилган мева-сабзавотдан халқ истеъмоли учун зарур бўлган маҳсулотлар тайёрланаяпти. Жумладан, бу ерда компот, шарбат, шунингдек консерва маҳсулотлари ишлаб чиқарилмоқда.

Айни пайтда жамоа ишбилармонлари цехни кенгайтириш чора-тадбирларини кўришяпти. Бунинг учун қўшимча ускуналар сотиб олинди. Ушбу жиҳозлар қисқа вақтда ўрнатилиб, ишга туширилиш арафасида турибди.

СУРАТДА: кичик корхона ишчиси Басида Умирзоқова.

П. АКБАРОВ олган сурат.

• ИҚТИСОДЧИ МИНБАРИ

БУЮК СИНОВЛАР ДАВРИ

Давримизнинг характерли хусусияти бозор иқтисодиётига ўтишни тақозо этадиган туб хўжалик ислоҳотини амалга ошириш, давлат мустақиллигининг иқтисодий негизини яратиш, миллий иқтисодиётни жаҳон хўжалик тизими билан уйғунлаштиришдир. Ўзбек халқининг тарихий тақдири билан боғлиқ бўлган бу қадар масъулиятли ва ўта залворли вазифа мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги янги ёш ҳукумат зиммасига тушди.

Зудлик билан қатор янги Қонун ва Фармонлар ишлаб чиқилди. Бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос ЎЗБЕК ЙЎЛИ танланиб, унинг асосий тамойиллари ва қоидалари белгиланди. Ёш, миллий кадрларни тайёрлаш, энг қийини, кишиларда бозор руҳияти ва кўникмаларини ҳосил қилиш ва ривожлантиришга жиддий киришилди. Мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш, хўжалик юритишнинг янги шаклларини вужудга келтириш бошланди. Буларнинг ҳаммаси ўтиш даврида амалга оширилиши лозим бўлган жуда мураккаб юмушлардандир. Улар мамлакатимизда нисбатан қисқа вақт ичида, энг асосийси, ижтимоий ларзаларсиз кечмоқда. Аммо ҳамон истеъмол бозорининг ночорлиги, танқислик, тинка-мадорни қуритадиган инфляция давом этмоқда. Пулнинг қадрсизланиши амортизация ва жамғарма маблағларини ютиб юбориб, ишлаб чиқаришни кенгайтириш имкониятларини чеклаб қўймоқда. Иқтисодий ўсишни таъминлаш, халқ турмуш фаровонлигини ошириш, хўжалик тизимини бевосита аҳоли эҳтиёжлари томон буриш асосий муаммо бўлиб қолмоқда. Нима учун?

Аввало шуни таъкидлаш лозимки, бу қадар кенг кўламли муаммоларнинг бир зумда ечилишини даъво қилиш нотабиий ҳаракат бўларди. Чунки улар анча узоқдан бошланган, чуқур ва кўп омилли характерга эга. Бугунги қийинчиликларнинг илдизлари ўта марказлашган тоталитар маъмурий тизимга бориб тақалади. Л. Брежнев «коммунизми» табиат ресурсларидан экстенсив фойдаланиш, аҳолининг камтарона турмуш даражасига асосланган эди. Нефть, олтин, пахта сархушлиги (эйфорияси) бошқа қатор, масалан, илғор техника, тежамкор технологияни яратиш муаммоларини орқага суриб ташлади. Маълум тарихий сабабларга кўра, Ўзбекистон ягона халқ хўжалиги организмининг бир бўлаги сифатида ривожланиб келди. Саноат, илмий-техника имкониятларининг энг залворли ва энг яхши қисми тўғридан-тўғри мудофаа мақсадларига йўналтирилди. Улар табиийки олди-сотди, айирбошлаш объекти бўла олмади, бозорни четлаб ўтди. Турли ҳисоб-китобларга кўра, яқин йилларгача яратилган ижтимоий маҳсулот ва хизматларнинг ҳаммаси бўлиб 12—15 фоизигина кишиларнинг кундалик эҳтиёжларига, қолган катта қисми эса ишлаб чиқариш, қурилиш, мудофаа ва бошқа ноистеъмол соҳаларга сарфланди. Саноат ишлаб чиқаришининг «А» ва «Б» гуруҳлари ўртасидаги нисбат ҳам худди шу фикрни тасдиқлайди. Жуда катта миқдордаги маблағ ва маҳсулотлар йирик асосий фондларда, заҳираларда, қуроласлаҳаларда, узоқ муддатли ҳамда тугалланмаган қурилишларда буюмлашган эди. Бугун уларни ҳаракатга келтириш, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш сари йўналтириш учун жуда катта миқдорда маблағ зарур. Уларда банд бўлган ишчи ва хизматчиларни янги соҳаларга қайта тайёрлаш тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади. Устига устак, бизда бошқа ривожланган мамлакатларда бўлганидек ер, ер ости бойликлари, кўчмас ва интеллектуал мулк, ишлаб чиқариш воситаларининг катта қисми ва бошқа кўпгина моддий ва маънавий бойликлар сотилмайди. ва сотиб олинмайди. Натижада, улар пул белгиларини реал тўлдиришга хизмат қилмайди.

Нима қилмоқ керак? Бу абадий саволга Президент И. Каримов Олий Кенгашнинг сўнгги сессиясида сўзлаган нутқида ҳам, Вазирлар Маҳкамасида ўтказилган йиғилишда ҳам ислоҳотни чуқурлаштириш керак деган жавобни берган эди. Ва, ниҳоят, Ўзбекистон Республикаси Президентининг **«Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди. Бу ҳужжат ўзининг моҳияти ва кўлами билан олдин чиққан қарор ва Фармонлардан жонли фарқ қилади. Бозор муносабатларига ўтишда бурилиш ясайдиган инқилобий воқеадир.** Дарҳақиқат, олға боришдан, бозор муносабатларини ривожлантиришдан, агар таъбир жоиз бўлса унга ўтишни радикаллаштиришдан ўзга йўл қолмади. Бир жойда ер тепиб, туриш ҳам, орқага қайтиш ҳам мумкин эмас. Чунки юртбоши таъкидлаганидек, «кўприклар ёндирилган». Биз демонополлашган, давлат тасарруфидан чиқарилган рақобатли, самарадорликка йўналтирилган, очиқ жаҳон хўжалиги билан уйғунлашган замонавий иқтисодиётга эга бўлишимиз керак.

Ислоҳотни чуқурлаштиришнинг аниқ дастак ва механизмлари кўп. Улар тўғрисида анча-мунча гапирилмоқда. Аммо уларнинг қайсилари устида гап кетмасин, бир нарса аниқ бўлмоғи керак — бош мақсад меҳнат ва унинг натижаларини ўзлаштириш ўртасидаги алоқани мустаҳкамлашдир. Ишсизлик ва ижтимоий тенгсизликни тугатиш билан социализм инсоният тарихида ўзига буюк ҳайкал қолдирди. Уни қанча ҳақорат қилмайлик, ёки аксинча идеаллаштирмайлик, тарихий ҳақиқат шундай. Аммо социализм меҳнат ва шахсий манфаат ўртасидаги узвий боғлиқликни тўла таъминлай олмади, аксинча кишиларни ўз меҳнат натижаларидан узоқлаштирди, мавҳум умумийликка ундади. Н. Хрушчев, А. Косигин ислоҳотларини олайлик. Ёмон тадбирлар эмасди. Лекин барибир улар охирига етмади, муваффақият қозонмади. Нимага деганда, жамият пойдевори — мулк муносабатларида чуқур ўзгаришлар ясай олмади. Ҳар гал ислоҳотлар метиндек мустаҳкам, лекин ҳаракатчанлик қобилиятини йўқотган давлат мулки қаршилигига учраб орқага чекинаверди. Қайта қуриш билан боғлиқ ислоҳотлар эса хўжалик пирамидасининг қуйи қисми — корхоналарни қамраб олишга ҳаракат қилди: мулк шакли дахлсиз қолган ҳолда хўжалик субъектларига эркинлик берилди. Натижада улар ҳаво етишмаган кишидек мажолсиз қолаверди. Берилган эркинликдан эса биринчи навбатда баҳоларни ошириш йўли билан истеъмолчини талаш мақсадида фойдаланилди. Буларнинг ҳаммаси бозор механизмининг айрим аъзоларини ўта марказлашган давлат режалаштириши асосида ривожланадиган организмга сунъий кўчириб ўтказишдан бошқа нарса эмасди. Кишилар ким ва нима учун ишлаётганини, ўз меҳнатининг натижаларини ўзи ўзлаштира олишини билиши керак. Ўзи учун ишлаган чарчамайди, деган гап бор. **Бунга эришишнинг учта классик йўли мавжуд: хусусий мулк, эркин соҳибкорлик ва рақобат. Бозор иқтисодиёти ҳам ана шу уч таянч нуқтага асосланади. Янгидан қабул қилинадиган қонун ва қоидалар ҳамда амалдагиларига киритиладиган ўзгартишлар ана шу фаолиятларни такомиллаштиришга хизмат қилмоғи лозим.**

«Фуқароларнинг.... хусусий тадбиркорлик фаолияти ҳар томонлама рағбатлантирилсин, майда улгуржи, шу жумладан, оилавий асосдаги савдо тизилмаларини ташкил этиш бутун чоралар билан қўллаб-қувватлансин» деб кўрсатилади Фармонда.

Хусусийлаштириш ва давлат тасарруфидан чиқариш доирасида хусусий ва акционер корхоналар, очиқ типдаги акционер жамиятлар, давлат мулкининг бир қисмини ким ошди савдоси орқали сотиш ва бошқа йўллар орқали кенгаяди. Кишиларга ва чет эл сармоядорларига йирик хизмат кўрсатиш соҳасидаги корхоналарни имтиёзли сотиш ёки ижарага беришга киришилади. Ана шу йўллар орқали нодавлат ишлаб чиқариш ривожланиб, рақобатли «аралаш» иқтисодиётни вужудга келтириш жараёни тезлашади. **Қанча кўп киши хусусий мулкка эга бўлса давлат шунча барқарор ва бадавлат бўлади.** Шунинг учун ҳам кишиларнинг хусусий мулк эгаси бўлиши учун иложи борича кўпроқ имконият яратилиши мақбул. Шу мақсадда замонавий маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, ишлаб чиқариш қиёфасини ўзгартириш, хусусийлаштиришни тезроқ ва кенгроқ миқёсда ўтказиш, деҳқонлар, ҳунармандлар, майда товар ишлаб чиқарувчиларни яқиндан қўллаб-қувватлаш, бошқача қилиб айтганда, уларга ўзларини намоён қилиши, улардаги ташаббускорликни уйғотиш учун кенг шарт-шароитлар яратиш муҳим аҳамият касб этади. Фармонга мувофиқ янгидан ташкил этиладиган Республика кўчмас мулк савдоси ҳамда фонд биржаси бу ишда катта роль ўйнайди. Улар хўжалик ҳаётининг бошқача усулини тақозо этади, албатта. Ишлаб чиқариш муносабатларида инқилобий ўзгаришлар содир бўлади, янги хўжалик субъектлари вужудга келади, янги рағбатлар, мотивлар шаклланади, хўжалик фаолиятидаги кўпчилик чеклашлар барҳам топади.

Бу вазифаларни молия-кредит соҳасида чуқур ўзгаришлар ясамасдан туриб амалга ошириш қийин. Биринчи навбатда ишлаб чиқаришнинг устун йўналишлари аниқ белгиланади. Ана шундай йўналиш, шубҳасиз, майда ва ўрта соҳибкорлик (бизнес), озиқ-овқат ишлаб чиқаришдир. Шундай қилинсагина техника ва энергия воситаларига баҳо қанчалик «ўйнамасин» маҳсулот ишлаб чиқарувчи ўз улушига эга бўлади. Бу йўл билан аҳоли жамғармаларидан ҳам самарали фойдаланиш мумкин. Майда ишлаб чиқариш ёки бизнес давлатдан катта сармоя талаб этмайди, балки одатда фуқаролар, оилалар жамғармасига асосланади. Агар сармоя зарур бўлган тақдирда янги ҳужжатга мувофиқ ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ва акционерлик-тижорат банклари миллий ва чет эл валютасида кредит беришни амалга оширади.

Яқинда Жанубий Кореяда халқаро иқтисодий семинарда иштирок этиб, корейс «мўъжизаси»нинг «сир»ларини англашга ҳаракат қилдим. Корейс саноатининг юқори суръатларда ривожланиши бой минерал хом ашё базасига эмас (улар жуда тақчил), балки ишлаб чиқаришни ташкил этишни такомиллаштириш, янги техника ва технологияни жорий этиш, инсондаги бой қобилиятларни юзага чиқаришга асосланган. Бундан ташқари, уларда иқтисодиётнинг тақдирини майда ишлаб чиқариш ҳал қилади, деб ҳисоблаш мумкин. Миллионлаб майда ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналарида кишилар эртадан кечгача мисоли бир корхона, бир цех бўлиб меҳнат қилади. Майда ишлаб чиқариш кўп жиҳатдан сиёсий фаолликни чегаралайди, ҳаммани ўз иши билан шуғулланишга мажбур қилади. Мулкка эгалик масъулияти шунга ундайди.

Майда бизнес, ҳунармандчилик осиёликлар учун анъанавий ишлаб чиқариш шакли, аҳолини иш билан таъминлаш ва истеъмол бозорини тўйинтириш манбаидир. Йирик ишлаб чиқаришда ҳосил бўладиган «ёриқча»лар хусусий майда соҳибкорлик ишлаб чиқарадиган маҳсулотлар билан тўлдирилади. Инқилобгача Ўзбекистонда майда ҳунармандчиликнинг ҳиссаси металл буюмларга ишлов беришда 72, озиқ-овқат маҳсулотлари ва қурилиш материаллари тайёрлашда 70-80 фоиздан кам бўлмаган. Шунингдек, кийим-бош, шойи тўқиш, тикувчилик ва ёғочга ишлов беришнинг деярли ҳаммасини ўзида бирлаштирган. Бу соҳаларда ишлаб чиқариш туркум характерга эга бўлмасдан, кўпинча якка, алоҳида буюртма асосида бўлган. Аммо бу молларнинг сифати жаҳон стандартларидан қолишмаган. Абдулҳамид Фитратнинг ҳикоя қилишича, Бухоро ҳожиларидан бири бир кийимлик алачани ҳадя этиш учун Мадинаи Мунаввварага олиб боради. Аммо нима сабабдандир уни қайтариб олиб келмоқчи бўлади. Одесса божхонаси маъмурлари алачани чет эл моли деб гумон қилиб бож талаб этадилар. Ҳожи бу алача Бухороники деб фарёд чекса ҳам, божхонадагилар «ҳали Бухорода бу даражадаги молни тўқийдиган фабрика қурилган эмас. Бу Фарангистон молидир. Сен буни Истанбулдан сотиб олгансан» дейдилар. Бечора ҳожи ноилож бир неча сўм бож пули бериб, ўзининг матоҳини қайтариб олган экан.

Майда ва ўрта бизнесга кўмаклашувчи Республика фонди ташкил топгани ижобий ҳодисадир. Унга юқорироқ мақом берилиб, моддий ва маънавий қўллаб-қувватланса янада яхшироқ бўларди. Худди шундай марказларнинг рақобатни таъминлаш, давлат монополиясини чеклаш ва соҳибкорликни (тадбиркорликни эмас) ривожлантириш бўйича ҳам ташкил топиши катта аҳамиятга эгадир. Соҳибкорлик иш эгаси, хусусий мулкдор деганидир. Бозор иқтисодиёти шароитида у алоҳида фаолият туридир. Шу билан бирга соҳибкорлик юриш-туришнинг маълум услуби, типи, фикрлар, хулқ, феъл-атвор тарзи ҳамдир. Буларнинг ҳаммаси ташаббускорликда, ноанъанавий ҳаракатларда, кенг қамровлилик ва таваккалчилик ҳамда ишчанликда намоён бўлади. Тадбиркорлик бу ҳали иш, корхона эгаси дегани эмас, балки кўпчиликка хос бўлиши лозим бўлган фазилатдир, холос. Тадбиркорлик уй бекасига ҳам хос нарса. **Соҳибкорликнинг энг биринчи шарти ва белгиси иқтисодий эркинликдир. Соҳибкор мустақил қарор қабул қилиши ва унинг оқибати учун жавоб бериши керак. У ёки бу шаклдаги мулк эгасигина ана шундай имкониятга эга бўлади.**

Истеъмол бозорини тўйинтириш ва у орқали миллий валютанинг қадрини ошириш муаммоси тақиқловчи жазоловчи, солиқ ва божхона органлари фаолиятига жиддий сифат ўзгаришлари киритишни талаб қилаётган эди. Масалан, корхона фаолияти солиқ ва санитария эпидемиология муассасалари томонидангина назорат қилинса етарлидир. Солиқнинг ўзи ҳам табақалашган, эгилувчан истеъмол бозори манфаатларини ўзида акс эттирадиган бўлиши лозим. Нима учун валюта тушумидан солиқ тўлайдиган корхона, яна ташқарига маҳсулот чиқаргани учун ҳам солиқ тўлаши керак?

Фармонга кўра мол чиқариш ва мол киритиш бўйича юмушлар ундириб олиш тусини олади. **Ўзбекистонга келтириладиган товарларнинг барча турлари, импортига бож йиғимлари бир ярим йилга бекор қилинади.** Худди шунингдек, ҳудуддан товар экспорти ҳам соддалаштирилади. Чунки ташқарига мол чиқармай, ташқаридан мол олиб келиш мумкин эмас. Бозор иқтисодиёти икки томонлама қатновга эга кўчага ўхшайди. Вилоятлар, туманларни божхона ола таёқлари билан бир-биридан бўлиб қўйиш мамлакат ҳудуди бўйлаб товар ва хизматларнинг эркин ҳаракатини қийинлаштирди. Бозор ҳар қандай сунъий тўсиқларни хуш кўрмайди, унинг учун ягона ҳаракат ҳудуди қанча кенг бўлса шунча яхши. Биз нафақат мамлакат ичида, балки Марказий Осиё, қолаверса Овруосиё — ягона бозор ҳудудига эришмоғимиз лозим.

Товар (хизмат)ларнинг ҳаракат доирасини чеклашни ёки алоҳида рухсат орқали амалга оширишни бутунлай инкор этилиши мумкин эмас албатта. Чунки у давлат сиёсати. Бу сиёсатни аниқ вақт ва шарт-шароитга қараб либераллаштириш ёки рамзийлаштириш бутунлай бошқа нарса.

Президент фармонида Ўзбекистон Республикасида валюта бозорини ривожлантириш ва муомаладаги мавжуд валюта ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш масалаларига катта эътибор қаратилган.

Сўмни барқарорлаштиришга эришиш ҳам ички, ҳам ташқи имкониятлардан баробар фойдаланган ҳолдагина осонроқ кечиши мумкин. Бунинг учун валюта ва фонд биржалари томонидан валюта ва қимматбаҳо қоғозларнинг талаб ва таклиф асосида қарор топадиган жорий курс бўйича нархи белгиланиши ва эълон қилиниши лозим. Мустақил мамлакатнинг Молия вазирлиги ва Марказий банки бундай ҳуқуққа эга. Давлат қатъий валютаси бир қисмининг сотилиши айрим ҳолларда эса, сотиб олиниши маҳаллий валютанинг қадрсизланишини тўхтатишга хизмат қилади, холос. Бунинг учун ривожланган хусусий тижорат банклари системаси зарур. Ҳар йили турли хил инвестицияларга мўлжалланган жуда катта миқдорда вақтинча бўш маблағ (доллар) мамлакатлар ўртасида кўчиб юради. Бунинг ёнига иқтисодий, техник, гуманитар ёрдам учун ажратиладиган маблағларни ҳам қўшиш керак. Шулардан маълум қисми сўзсиз Ўзбекистонга ҳам тегишлидир. Аммо бу улушнинг ўсиши, уни ўзлаштириш сиёсий ва иқтисодий барқарорликдан ташқари ҳуқуқий, ишлаб чиқариш шарт шароитларига, бозор инфраструктураси даражасига боғлиқ. Мана нима учун ишчи кучи ва хом ашёга бой бўлган қишлоқ жойларда ишлаб чиқариш инфраструктурасини ривожлантириш муҳим аҳамият касб этмоқда. Буларнинг ҳаммаси инфляция, моддий таъминланмаган пулнинг асосий манбаи тақчилликни камайтиришга хизмат қилади. **Шундай қилиб, давримизнинг бош хусусияти Ўзбекистоннинг бой имкониятлар мамлакатидан жаҳоннинг тараққий этган мамлакатлари қаторига ўсиб ўтишидир. Бу жараённинг тезлашуви ислоҳотни чуқурлаштиришга, кишиларимиздаги, заминимиздаги бой имкониятлардан фойдаланиш даражасига боғлиқ. Ислоҳотни бир киши бошлайди ва у ҳақли равишда ўша кишининг номи билан аталади. Аммо миллионлар унга бош қўшсагина, миллат ўз етакчиси атрофида жипслашсагина ислоҳот зафар қозонади. Ислоҳотнинг энг катта ва хавфли душмани лоқайдлик ва бепарволикдир.**

Улар кўзга кўринмас, пинҳона ўз орамизда бўлгани учун ҳам ҳар қандай душмандан хавфлироқдир. Лоқайдлик орқали нафақат ислоҳотни, балки ҳар қандай кучли ғояни, олий мақсадни обрўсизлантириш ёки йўққа чиқариш, қийин эмас. Улуғ Данте бўлса керак, дўзахнинг энг ўтли қаъри буюк синовлар чоғида бетарафликни танлайдиган кишиларга мўлжалланган, деб ёзган эди. Ҳозир ана шундай буюк синовлар даври, Миллат, Ватан, Мустақиллик тақдири ҳал бўлаётган давр.

Нурислом ТУХЛИЕВ,
иқтисод фанлари доктори, профессор.

Бухоро уйсозлик комбинати қошида иш бошлаган Ўзбекистон — Жанубий Корея қўшма корхонасининг «Бухорои Шариф—электроник корпорейшн» фирмаси томонидан тайёрланган телевизорлар аҳолига манзур бўлмоқда. Ўтган йил шундай телевизорлардан 5 минг дона тайёрланиб, савдога чиқарилди.

— Сифат жиҳатидан бизнинг телевизорларимиз хорижий фирмалар томонидан тайёрланганидан сира қолишмайди, — дейди корхона ишчиси Андрей Чегодайев.

«Бухорои Шариф электроник корпорейшн» бу йил рангли телевизорлар ишлаб чиқаришни йилига 50 минг донага етказишни мўлжаллаган.

СУРАТДА: Андрей Чегодайев иш устида.

Ҳ. ҚУРБОНОВ олган сурат.

МАЛИК НАБИЕВНИ ХОТИРЛАБ

Яқинда Ўзбекистон Фанлар академиясининг Ўғитлар институтида академик Малик Набиевнинг хотирасига бағишланган анжуман бўлиб ўтди. Йиғилишда институтнинг ходимлари, домлани кўрган-билган дўстлари, шогирдлари ва қариндош-уруғлари иштирок этдилар. Анжуманни институт директори, техника фанлари доктори, профессор С. Усмонов бошлаб берди. Йиғилишда академиклардан З. Салимов, Қ. Аҳмедов, К. Абдуваҳобов, Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Б. Беглов, профессорлардан У. Ризаев, Х. Исматов, Н. Сирожиддинов, Ш. Номозов, Кимё концерни раисининг биринчи ўринбосари Р. Ёқубов ва бошқалар Малик Набиев ҳақидаги хотираларини сўзлаб бердилар.

Улар у кишининг кимё фанига қўшган сермаҳсул ҳиссаси, шогирд ва ижодкор ёшларнинг доимо маслаҳатгўйи бўлганлигини, қанча тўсиқлар бўлганига қарамасдан қишлоқ хўжалигида турли-туман касалликларни келтириб чиқарадиган кимёвий препаратларни қўлланишга қарши курашганлигини гапирдилар. Домла бундан бир неча йил аввал ҳам Ўзбекистоннинг мусаффо табиатини сақлаш, экологик софлик учун курашган фидойилардан бири эканлиги эътироф этилди.

У киши салкам 80 йил умр кўриб, ҳаётининг охиригача фан заҳматкаши бўлиб халқимизга ҳалол хизмат қилди. Ҳозирги кунда унинг ишларини юздан ортиқ шогирдлари давом эттирмоқдалар.

Йиғилганлар домланинг хотирасини ўрнига қўйиш мақсадида унинг номини бирор кўчага, шунингдек, у киши ишлаган ва ташкил этишда фаоллик кўрсатган Ўғитлар институтига бериш лозимлигини таклиф қилдилар.

Ҳаётилло ИСОҚОВ.

• Тўйхат

ЭЛ НАЗАРИДАГИ АДИБ

Сўнгги йиллар халқимиз босиб ўтган тарихий йўллар, ундаги турли ижтимоий-сиёсий, маънавий—ахлоқий воқеаларга баҳо бериш, жамиятнинг ривожини аниқлашда «совет даври ўзбек адабиёти» деб номланувчи адабий-бадиий жараён, ундаги сўз санъаткорлари ижодий фаолиятига назар ташлаш амалий жиҳатдан муҳим аҳамият касб этади. «Совет даври ўзбек адабиёти» вакиллари орасида эса бугунги кунга келиб, ижодий камолоти, ижод этган асарлари салмоғи билан халқ назарига тушган ёзувчи, драматург, жамоат арбоби Ўлмас Умарбеков ўзбек маданияти ривожига муносиб ҳисса қўшган адиб сифатида ажралиб туради.

Халқимизда шундай бир нақл бор: «Ўнта бўлса ўрни бошқа, қирқта бўлса қилиғи». Дарҳақиқат, ўзбек адабиётига 50-йиллар ўрталарида кириб келган ўнлаб сўз санъаткорларига нисбатан элимизнинг ана шу нақлини қўлласа бўлади.

Ҳозирги ўзбек адабиёти ривожланишига ўзининг имконият даражасида ҳиссасини қўшиб келаётган истеъдодли ёзувчи Ўлмас Умарбеков бугунга келиб, ўзининг қутлуғ 60 баҳорини нишонлади. У фақат ижод жараёни билан машғул бўлиб, ҳаёт мазмунини фақат китоб чиқазиш турли мукофотлардан иборат деб билгувчи ижодкорлар тоифасидан бўлмай, эл-юрт маданиятига сидқидилдан хизмат қилиб келаётган жамоат арбоби ҳамдир. Шу боис, бу сўз санъаткори ҳақида тадқиқ олиб борган адабиётшунос мунаққидлар Ўлмас Умарбековга ўз халқи, Ватани келажаги, унинг мустақиллиги учун жон куйдирувчи ватанпарвар инсон сифатида ҳам баҳо беришлари бежиз эмас.

Ўлмас Умарбековнинг салкам қирқ йиллик ижодий фаолиятини кўздан кечирган одам бу заҳматкаш сўз санъаткори томонидан яратилган ҳикоялар, қиссалар, романлар ва драматик асарлари воқеалари, уларда иштирок этувчи бадиий образларга қараб, ёзувчининг дунёни идрок этиш қобилияти нақадар юксаклигидан ҳайратга тушади. Жумладан, 50-йиллар қишлоқ ёшлари ҳаётининг романтик гўзалликларини тасвирловчи «Олтин япроқлар» китобидан ўрин олган ҳикоялари қаҳрамонлари умумий тушунчаси, дунёқараши, қалб кечинмалари ўз даври шароитига нисбатан шу даражада муқобил тасвирланганки, уларни ўқиган 90-йиллар китобхонида ҳозирги оталари, оналари биз яшаб турган жамиятни қай тарзда ривожлантирганлиги шоҳиди бўлади. Бу эса ўз-ўзидан равшанки, оталар ва болалар муносабатидаги ҳаёт кечириш фалсафасини тўғри тушуниш, келажак авлодлар олдида қарздорлик бурчининг шаклланишига туртки беради.

Ҳақиқатан ҳам, бадиий адабиёт санъати турли тарихий даврларни, уларда ҳаракатлантирувчи куч вазифасини ўтовчи инсонларнинг фақат янгилик, эзгуликка интилиб яшаш анъаналарига баҳо беришда муҳим восита ҳисобланади. Бу фикрлар Ўлмас Умарбеков фаолиятидаги турли жанрлардан иборат қатор асарлар билан танишиб чиққандан сўнгги хулосадир. Зотан, ёзувчининг 50-йилларда ёзган ҳикоялари билан 60-йиллар ўрталарида яратилган «Одам бўлиш қийин» романи ғоявий-бадиий жиҳатларига кўра қиёсланадиган бўлса, ҳикояларнинг умумий ғоясида ёшларни юксак ахлоқий фазилатли ишчилар бўлиб етишишга ундаши билан бирга, ижтимоий-сиёсий ҳаётга муносиб кишилар сифатида тарбияланишга чақириш ниятлари сезилиб туради. Масалан, «Олтин япроқлар», «Баҳор», «Бўрибосар» сингари ҳикоялар ана шундай хусусиятга эга.

У ўзбек романчилиги ривожи учун ҳам ўз улушини қўшган истеъдодли ёзувчи. Бу жиҳатдан унинг «Одам бўлиш қийин» романи ўзбек совет адабиёти деб номланувчи даврнинг классик асарларидан ҳисобланади. Мазкур роман адабиётшуносликда ўзининг атрофлича баҳосини олган бўлиб, муаллиф ўша, асар нашр этилган йиллардаёқ ўзбек халқи қалбидан ўрин олган эди. Бу роман ижодкорлик учун меъёр бўлган социалистик реализм қолипидан четга чиққанлиги ҳеч бир мунаққид томонидан эътиборга олинмаган эди. Бу асар ўзбек халқи асрий миллий маданиятининг сўнмаслиги, бир авлоддан бошқасига ўтиши қонуний ҳол эканлиги романдаги миллий руҳи, қиёфаси ва реал турмушга муносабатлари ҳаққоний кўрсатилган образлари орқали ифодалангани билан ажралиб туради. Танқидчи Собир Мирвалиев тўғри англаганидек, «Одам бўлиш қийин» романи фақат миллий руҳ ва маҳаллий колорит устунлиги билан эмас, балки услубий жиҳатларига кўра ҳам бошқа романлардан фарқ қилади. Мана шу биргина айирманинг ўзиёқ истеъдодли ёзувчи халқ миллий маданияти мағзи бўлган «Одам бўлиш қийин, олим бўлиш осон» қабилидаги азалий нақл моҳияти турмушда содир бўлиши мумкин бўлган ҳодисалар орқали ечимида намоён бўлади.

Ёзувчи бошқа ўзбек ижодкорлари каби халқимиз турмуши, умумий тушунчаси ахлоқий-маънавий қарашларига зид бўлган салбий ҳодисаларнинг олдини олиш учун ўз кучини аямай сарф этаётган фидойилардан бири.

У халқимиз маданиятини юксалтириш, миллий руҳини тарбиялаш мақсадида бадиий ижоднинг турли ифода усулларидан фойдаланиб келаётир. У моҳир драматург сифатида «Аризасига кўра», «Курорт», «Шошма қуёш» каби қатор пьесалар яратиб, ўзбек театр санъатининг тараққиётига ҳам ўз улушини қўшди. Драматург қайси бир пьесасида бўлмасин, энг аввало, инсон тақдири, унинг ички кечинмаси ва жамиятга муносабатини ранг-баранг коллизияли қарама-қаршиликлар орқали ёритишга муваффақ бўлади. Чунончи, «Шошма қуёш» драмаси қаҳрамони Санобар Камолованинг тақдири бу жиҳатдан муҳим аҳамиятга эга. Унда типик ўзбек аёлининг ҳаёт йўли Санобар орқали шу қадар ҳаётий тасвирланадики, натижада, мазкур пьеса театр саҳнасига реал ҳаётнинг бир нарсани томошабинларга ибрат намунаси қилиб кўрсатганидек таассурот қолдиради.

Кейинги даврларга келиб, ижтимоий-иқтисодий ҳаётда бўлиб ўтаётган воқеалар силсиласида одамларнинг бутун фикри-зикрини иқтисод муаммолари банд этгани ҳеч кимга сир эмас. Бироқ, шуни унутмаслик керакки, ҳар доим тўқ қорин, каллани турли эҳтиросли нарсалар билан ачитмаслик ва фақат моддий дунёдаги бойликларга ҳирс қўйишлик жамиятни ривожлантирмаган, бир халқнинг бошқа бир маданиятли халққа қарам бўлишига олиб келган. Бас, шундай экан, халқимиз, мустақил давлатимиз маданий-маънавиятини ривожлантиришга ёрдам берадиган бадиий ижод маҳсулларидан баҳраманд бўлиш йўлларини қидириш зарур. Бундай йўллардан бири эса Ўлмас Умарбековга ўхшаган адибларимизнинг асарларини кўпроқ тарғиб этиш, ижодкорни янги зафарларга етакловчи илиқ гапларни айтиш ҳар томонлама рағбатлантиришдир.

Малик МУРОДОВ,
Эркин ХУДОЙБЕРДИЕВ,
Саид АЛИМОВ.

• Тадбиркор—иқтисодиётга мададкор

АМАЛДАГИ МИЛЛИАРДЛАР

- ДАРОМАД БУРОМАДНИ БЕЛГИЛАЙДИ
- ЧИҚИТ ҲАМ ЧИҚИМ-КУ!
- ҚОРАКУЛЧА — ДОЛЛАР ТОПИШ МАНБАИ
- УЗИНГДА БОРИГА НИМА ЕТСИН
- БОЗОР ДЕГАНИ ОЗОР ЭМАС

Дарҳақиқат бозор муносабатлари даври, туб иқтисодий ислоҳотлар пайти иккиланган, келажакни кўра билмаганлар учун қийинчиликлар, ташвишлар туғдириши мумкин. Бироқ ишбилармон ва тадбиркорлар учун бозорнинг ортиқча озори йўқ.

Буни биз таъриф этмоқчи бўлган хўжалик мисолида яққол кўриш мумкин. Аслида «Зарафшон» деб аталувчи бу хўжаликнинг зарга ҳам, Зарафшон воҳасига ҳам дахли йўқ. У шу ном билан аталади, холос. Аммо иқтисодиёти, даромади, тежамкорлиги жиҳатидан мазкур хўжалик нафақат Қизилтепа туманида, балки Навоий вилоятида пешқадам.

Хўш, асосан бўрдоқичиликка ихтисослашган мазкур хўжаликнинг довруғи, илғорлиги нимада? Нега энди айрим хўжаликларда даромад буромадни қопламаётган бир пайтда бу хўжалик бошқаруви раҳбарлари миллион қолиб миллиарддан гап очишаяпти? Нима, бозор-бозор, деб сўм қадрини шу қадар тушириб юбордикми? Ёки хўжаликда ишлаб чиқарилаётган чорва маҳсулотларининг сифати, харид нархи шу қадар юқорими?!

Ҳа, ҳамма гап ана шунда. Биз юқорида бу хўжаликни бўрдоқичиликка ихтисослашган, дедик. Ҳар йили хўжаликда уч мавсум — яъни баҳор, ёз, куз ойлари давомида 70—75 минг бош қўй бўрдоқига боқилади. Масалан: ўтган йили хўжалик бўрдоқибоқарлари 80 минг бош қўйни семиртириб, гўшт комбинатига топширишди. Шуниси қувончлики, Томди, Учқудуқ туманлари хўжаликларидан 28—30 килограмм вазнда қабул қилинган ҳар бир қўй 90 кун давомида 48—50 килограммгача (тирик вазнда) семиртирилди. Аниқроғи, тадбиркорлик туфайли қисқа вақт мобайнида ҳар қўйдан 20—22 килограммга етказиб қўшимча салмоқ олинди. Худди шу қўшимча гўшт хўжаликнинг асосий даромадидир.

Аммо биргина шу гўштдан келадиган фойда билан 350 киши меҳнат қилаётган хўжалик ишини юргизиб бўладими? Бунинг устига бугунги нарх-навони, омухта ем, эҳтиёт қисм, ёнилғи харажатларини айтмайсизми?! Шунча чиқим бўлишига қарамай хўжалик чорвадорлари йилни 2 миллиард 150 миллион сўмлик умумий даромад билан якунлашди. Хўжалик ихтиёрида қолган соф фойданинг ўзи эса 500 миллион сўм. Худди шу ўринда савол туғилади. Нима, қўйларни семиртириш салмоғини оширишнинг ўзигина хўжалик хазинасига ярим миллиард соф фойдани олиб келдими?

Йўқ, бу фойда замирида салмоқдан кўра кўпроқ изланишлар, хориж билан алоқалар, тадбиркорлар билан шерикчилик афзалликлари ҳам бор. Хўжаликда тажрибали қоракўлчи, ишбилармон раҳбар Даврон Авезов, бош чорвашунос Жўнайд Рўзиев ҳар бир сўмни тежаб-тергайдиган Саноқул Низомов, Абдурайим Шукуров каби малакали ҳисобчилар борки, улар маҳорати билан юк ерда қолмайди. Кўплаб хўжаликлар раҳбарлари ишлаб чиқарган маҳсулотларини қайта ишлаш у ёқда турсин, ҳатто ёлчиб сотолмаётган бир пайтда «Зарафшон»ликлар қўл қовуштириб, юқоридан буйруқ кутиб туришмади. Тажриба, билим етарли эмасми, бошқарув тизими раҳбарлари қўшма ва кичик корхоналар ташкил этиш, жун, қўй териси, гўшт сингари чорва маҳсулотларини маҳаллий шароитда қайта ишлаш имконини излашди. «Изланганга толе ёр» деганларидек, калаванинг учи бирма-бир топилаверди.

Айниқса, Югославиянинг «Астра» фирмасидан шартнома асосида келтирилган тайёр замонавий колбаса цехи шерикчиликнинг бош омили ҳисобланди. Бултурнинг ўзида бу цехда 25 тонна гўшт қайта ишланиб, 7 турдаги харидорбоп колбаса тайёрлаб чиқарилди. Умуман олганда бу цехни нафақат Қизилтепа туманида, балки Навоий вилоятида ягона дейиш мумкин. Бу йил цехда 40 тонна гўштни қайта ишлаш мўлжалланаяпти.

Фақат колбаса цехими? Йўқ, албатта! Хўжалик ишбилармонлари Афғонистоннинг Бухоро вилоятидаги «Жондор—Машраб» қўшма корхонаси билан шартнома тузишиб, илгари ташлаб юбориладиган қўйлар ичак-чавоғини ҳам тугал қайта ишлашни бошлаб юборишди. Бу корхона ичак-чавоқдан табобатда, жумладан жарроҳликда кенг ишлатиладиган махсус иплар тайёрлашади. Шу тадбир туфайлигина ҳозир хўжалик хазинасига 1 миллион сўм фойда тушди. Энг ажабланарлиси шундаки, қўй жунининг ҳар килограмми оддий сақич нархига ҳам тенглаша олмаган бир пайтда хўжаликда уни қайта ишлашга киришилганидир.

Янги йил арафасида ишбилармонлар хориж технологияси асосида «Кигиз» кичик корхонасини ташкил этишди. Атиги бир ой давомида омборда тўда бўлиб қолган қўй жунидан 10 тоннаси қайта ишланиб, 45 та сифатли кигиз ишлаб чиқарилди ва унинг ҳар қайсиси аҳолига ўртача 25 минг сўмдан сотилди. Агар ҳозирги кунда жун поёндозгиламнинг энг арзони 250—300 минг сўм эканини ҳисобга олсак, хўжаликнинг ўз корхонасида тайёрланаётган бу кигизларни жуда арзон дейиш мумкин.

Мана, сизга ишбилармонлик! Мана, сизга мустақил Ўзбекистоннинг эртаси учун асқотадиган тадбиркорлик! Ўзини-ўзи молиявий жиҳатдан таъминлай олмаётган давлат ва жамоа хўжаликларининг кўпчилигидан воз кечилаётган ёхуд хусусий қилиб халққа берилаётган бир пайтда «Зарафшон» давлат хўжалигида иқтисодиёт юксалмоқда, ишчиларнинг манфаатдорлиги ошмоқда.

Хазинанг бут бўлгач, қўлингни қаерга узатсанг етади. Хазина тўкислигидан бўлса керак, чорвадорларнинг ишга келиб-кетиши бепул. Тушлик овқатланиш эса 50 фоиз арзонлаштирилган. Байрам кунлари ишчиларга арзон нархда гўшт ва колбаса берилади. Ногиронлар, ижтимоий ҳимояга муҳтожлар, хўжаликда ишлаб пенсияга чиққанлар ҳам бундай ғамхўрликдан баҳраманд.

— Хўжалик истиқболини иқтисодиёт белгилайди, — дейди бошқарув раҳбари Даврон Авезов. — Иқтисодиётни эса изланишлар, мавжуд имкониятларни ишга солишлар ҳал этади. Биргина қўшма ва кичик корхоналарни кўпайтириш эмас, аслида чиқитсиз, чиқимсиз ишлаш йўлини тўлиқ ўзлаштириб олишимиз зарур. Ана шу асосда бир қатор ёрдамчи хўжаликларимиз бўлишига ҳам эришаяпмиз. Масалан, қўйчилик, қорамолчилик ёрдамчи хўжаликлари ана шулар жумласидандир. Иккинчидан, қоракўлча ишлаб чиқаришни тезроқ такомиллаштиришимиз шарт. Чунки ҳар бир қоракўлча жаҳон бозорида ҳозир 30—32 доллардан баҳоланаяпти...

Чиндан ҳам хўжалик директорининг сўзларида жон бор. Бултур хўжаликда 3 минг 800 тонна гўшт, 16 тонна жун, 9 минг 20 та қоракўлча етиштирилган бўлса, олинган умумий даромаднинг тенг ярми қоракўлча етиштиришдан олинганини таъкидлаш керак. Бунинг устига унинг бозори ниҳоятда чаққон. Ана шуни ҳисобга олиб хўжалик бўрдоқибоқарлари 1994—1995 йиллар мобайнида қоракўлча етиштиришни икки ҳиссага оширишмоқчи. Агар шу кеча-кундузда хўжаликнинг мавжуд 4 та бригадасида 52 минг бош қўй бўрдоқига боқилаётган бўлса, унинг 10 мингдан ортиғи қоракўлча учун парваришланаётган «юк»ли совлиқлар эканини ҳам айтиб қўйиш жоиз. Эрта баҳорда улар сўйилиб, қоракўлча олинади. Бунда қишловнинг беталафот ўтиши ҳам муваффақият мезони саналади.

Буни тўғри тушунган чорвадорлар қорли-қировли кунларни бехаловат ўтказишиб, молларни соғлом, ўрта семизликда парваришлашаяпти. Бу ўринда Ҳожи Исканов, Жамол Салимов, Халил Турсунов, Болта Сафаров сингари бригадирлар, Меҳриддин Шарипов, Абдулла Қосимов, Карим Шоназаров, Аҳмад Розиқов, Ваҳоб Содиқов, Мусо Акрамов, Акмал Бобомуродов, Жўрақул Раҳмонов каби озуқа тарқатувчи ва механизаторлар номини алоҳида қайд этмоқ лозим.

Навоий вилоятида ана шундай хўжалик бор. Бу иқтисодиёти, истиқболи гуллаётган «Зарафшон» бўрдоқичилик хўжалигидир. Қани энди «Зарафшон» каби чиқитсиз, чиқимсиз ишлайдиган, замон талабига жавоб берадиган, хориж билан амалий ҳамкорлик қиладиган хўжаликлар муттасил кўпайиб борса. Эндиликда «Зарафшон»ликлар хориж технологияси асосида қўй терисидан пўстин, қўй жунидан жемперлар ишлаб чиқарадиган корхоналар очишни ҳам йўлга қўйишаяпти. Ҳатто қўй қийини ҳам чиритиб, минерал ўғитлардан асло қолишмайдиган маҳаллий ўғит тайёрлаб беришаяпти.

Хуллас, ҳавас қилса арзигудай хўжалик бу!

Музаффар ШАРОПОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Китоб жавонингизга

НОЁБ ТЎПЛАМ

Яқинда «Ўзбекистон» нашриёти «Ўзбекистон овози» газетасининг 75 йиллигига бағишланган, матбуотимиз ходимлари ҳақида ҳикоя қилувчи публицистик мақолалар, очерк ва лавҳалар жамланган ажойиб тўпламни чоп этди. Ўзбек миллий матбуотининг, қолаверса, журналистикасининг тарихи ва ривожига онд асарлар камдан-кам яратилаётган бир пайтда халқ минбари, фикри-зикри ва иродасининг ифодачиси, тарихимиз солномачиси ҳисобланган матбуотимиз ҳақидаги, унинг камтарин, жафокаш ижодкорлари, оддий қаламкашлар, ноширлар, матбаачилар, радио ва телевидение, китоб савдоси ходимлари тўғрисидаги ушбу тўпламнинг чиқарилганини табриклаш керак.

Мустақил Ўзбекистонимиз истиқлол ва тараққиёт йўлидан дадил олға қараб бораётганлигини, Президентимизнинг донолик билан олиб бораётган ички ва ташқи сиёсатини қўллаб-қувватлаб тарғиб қилаётган журналистлар ҳақида икки-уч оғиз илиқ ва самимий сўз айтишнинг ўзи диққат-эътиборга моликдир. Бу китоб «Ўзбекистон» нашриёти томонидан 1991 йили чоп этилган «Матбуотимиз фидойилари» тўпламининг давоми бўлиб, унга асосан «Ўзбекистон матбуоти» журнали саҳифаларида босилиб чиққан публицистик мақолалар, очерк ва лавҳалар киритилган. Улар орқали сиз ўзбек журналистикаси ва матбаачилигига асос солган, республикамиз матбуотининг ривожига, камолот чўққисига кўтарилишига бутун билимини, истеъдодини сафарбар этган, салмоқли ҳисса қўшган барҳаёт сиймолар, забардаст қалам соҳиблари, истеъдод эгалари ҳаёти, ижоди билан танишасиз.

Тўплам матбуотимиз фидойиларидан бири, шу тўпламни тузиб нашрга тайёрлаган атоқли журналист Зиёд Есенбоевнинг сўзбошиси ва Шароф Рашидов ҳақидаги хотиралари баён этилган «Матбуотимиз дарғаси эди» сарлавҳали публицистик мақоласи билан бошланади. Тоҳир Фидойининг ўзбек матбуоти ривожига тамал тошини қўйган Усмонхон Эшонхўжаев, Қосим Иброҳим ўғли Сорокин ҳақидаги очерклари, «Чўлпоннинг журналистик фаолиятига бир назар» сарлавҳали мақоласи, Башорат Жамиловани Маннон Рамзий ҳақидаги «Қалами ўткир мақоланавис» эсдалиги, Тўлқин Эшбекнинг «Усмон Юсупов назари тушган муҳаррир» очерки эътиборни жалб этади.

Шунингдек, тўплам бозор иқтисодиёти муносабати билан қоғоз нархи, босмахона, транспорт ва алоқа хизматларига тўланадиган ҳақ бир неча бор ошиб кетган шароитда ҳам қийинчиликларга бардош бериб, қалам тебратаётган ҳам касбларимизнинг машаққатли ижодий йўли ва бугунги ишлари ҳақида — матбуот ва телерадионинг жонкуяр фидойи кишилари тўғрисида ҳикоя қилади.

Китобни рассом Д. Мартинов чиройли безаган, Республика Давлат матбуот қўмитасининг ижарадаги Янгийўл китоб фабрикаси уни сифатли қилиб яхши қоғозда чоп этган.

Абдуғани АБДУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

янгиликлар воқеалар хабарлар

ХАЛҚАРО КЎЗГУ

МАХСУС ГУРУҲ ЮБОРИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти хавфсизлик кенгаши Афғонистондаги жанговар ҳаракатларни зудлик билан тўхтатишга чақирди, деб хабар беради РАТА—ТАСС мухбири.

Хавфсизлик кенгаши Афғонистондаги кенг миқёсли қуролли кураш оқибатида тинч аҳоли жабр кўраётгани ва муҳтож кишиларга инсонпарварлик ёрдами бериш қийин кечаётгани муносабати билан таассуф билдирди.

Шунингдек, Хавфсизлик кенгаши БМТ Бош котибининг Афғонистонга самарали ёрдам кўрсатиш йўлларини ўрганиш учун махсус гуруҳ юбориш тўғрисидаги қарорини маъқуллади.

ПАРВОЗ МУВАФФАҚИЯТСИЗ ТУГАДИ

ПАРИЖ. «Ариан» номли ракетанинг парвози муваффақиятсиз тугади.

Франциянинг Куру космодромидан учирилган ракетанинг учинчи босқичи ишламай қолди ва денгизга қулаб тушди. У Туркиянинг дастлабки ер сунъий йўлдошини ҳамда Европа йўлдошлараро алоқа ташкилотига тегишли навбатдаги ер йўлдошини орбитага олиб чиқиши керак эди.

Мазкур ракетанинг парвози техник сабабларга кўра бир неча марта кечиктирилган эди. 1979 йилнинг 24 декабридан, яъни Куру космодромидан дастлабки «Ариан» учирилган кундан буён ўтган вақт мобайнида бу олтинчи муваффақиятсиз парвоздир.

ЭҲ, ЯПОНЛАР, ЯПОНЛАР...

ТОКИО. Япон фуқаролари янги телевизор ёки музлатгич, кроват ёхуд автопокришка харид қилганда эскисини қаерга қўйишни ўйлаб бош қотириб ўтирмайдиган бўлди.

Ҳукумат қарорига кўра, бундан буён бу ташвишни янги маҳсулотни сотувчи фирма ўз зиммасига олади. У харидорларга эски нарсаларни ахлатхонага ёхуд чиқиндиларни қайта ишловчи заводга топшириш учун йўл ҳақини тўлайди.

ЯСИР АРАФАТ САУДИЯ АРАБИСТОНИДА

Фаластинни озод қилиш ташкилоти ижроия қўмитасининг раиси Ясир Арафат сўнгги уч йил ичида биринчи марта Саудия Арабистонига келди.

Жидда аэропортида Фаластин раҳбарини шаҳзода Сауд Абдул Муҳсин кутиб олди. Ташриф давомида меҳмонни Саудия Арабистони қироли Фаҳд ибн Абдул Азиз қабул қилади. Ўзаро мулоқот чоғида минтақадаги давлатлар билан Фаластинни озод қилиш ташкилоти ўртасидаги муносабатлар, Яқин Шарқда тинчлик ва осойишталикни таъминлаш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилиши мўлжалланмоқда.

ХИТОЙ АЛОҚАЛАРНИ ТИКЛАМОҚЧИ

Хитой Австралия билан 1975 йилда узилган ўзаро алоқаларни қайта тиклашга уринмоқда.

Хитойлик дипломатлар давлат топшириғи билан норасмий равишда мулоқотлар олиб бормоқдалар. Улар Жакарта ва Бангокда элчихоналар очиш таклифини киритдилар. Австралия ҳукумати дипломатик муносабатлар ўрнатиш олдидан ўзининг бир қанча шартларини қўймоқда, деб хабар беради Хитой ахборот маҳкамаси.

ЗИЛЗИЛА САБАБЛАРИ ТЕКШИРИЛМОҚДА

Америка Қўшма Штатларининг Лос Анжелес шаҳрида рўй берган кучли зилзила сабабларини текшириш давом этмоқда.

Мутахассисларнинг хулосаларига кўра, ер силкиниши рихтер ўлчови бўйича камида 6,6—6,7 балл бўлган. 98 фоиз ҳолатларда ер ости қимирлаши ёнлама бўлиши кузатилади. Лос Анжелесда эса у тиккасига бўлган ва ер усти қатлами юқорига кўтарилиб тушган. Натижада бардошлилик даражаси ёнлама силкинишига мўлжалланган бинолар бундай табиий офатга дош беролмаган. Кўрилган зарар тахминан 30 миллиард доллар деб баҳоланмоқда.

ҚОЗОҒИСТОНГА МОЛИЯВИЙ ЁРДАМ АЖРАТИЛДИ

Ғарбнинг 16 давлати жаҳон банки раҳбарлигида Парижда ўтказилган навбатдаги йиғилишида Қозоғистон Республикасига 1 миллиард доллар миқдорида молиявий ёрдам беришга қарор қилди.

Бу ёрдам Қозоғистонга ташқи савдо балансидаги камомадни қоплаш ва иқтисодий ислоҳотларни тезроқ амалга ошириш имконини беради. Бу ёрдамда Япониянинг ҳиссаси катта. У 200 миллион доллар миқдорида маблағ ажратди, деб хабар беради, Япониянинг «Нихон Кэйдзай» газетаси.

(Жаҳон ахборот агентликлари ва рўзномалардан олинди).

янгиликлар воқеалар хабарлар

Тадбиркорлар, ишбилармонлар, қўшма корхоналар, фирмалар раҳбарлари диққатига!

ЭЪЛОНИНГИЗНИ ЭНГ АРЗОН НАРХЛАРДА ЧОП ЭТАМИЗ

«Ўзбекистон овози» газетаси ва унинг ахборот-тижорат иловаси — «Осиё бозори» газетаси чекланмаган миқдорда энг арзон нархларда Сизнинг эълонларингизни чоп этиш учун қабул қилади.

Бизнинг газетамиз мамлакатимизда энг кўп нусхада тарқаладиган газетадир. Уни нафақат республикамизда, балки МДҲ давлатлари ва чет элларда ўқишади.

Сиз ўзингизга тез ва керакли ҳамкорни топмоқчи бўлсангиз редакциямизга мурожаат қилинг.

БИЗНИНГ ТЕЛЕФОНИМИЗ: 33-41-89, 32-55-70.

Ҳафталик кўрсатувлар

Душанба, 31. I

● ЎзТВ I

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Заргар». Телефильм.
18.20 «Сиртқи олимпиада».
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 «Ишбилармон».
19.50 Мухбирларимиз хабар қиладилар.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Кулги —дармон дейдилар». Мусиқий кўрсатув.
21.30 «Менинг депутатим». Бадиий фильм.
22.50 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Билиб қўйган яхши».
19.35 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
20.05 «Дарё орти чегара». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20, 18.20, 21.20 —Кўрсатувлар тартиби.
6.00 «Якшанба». Ахборот публицистик кўрсатуви.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 «Тингланг, томоша қилинг...».
9.40 «Турмуш икир-чикирлари». Бадиий телесериал премьераси. 33-серия.
10.10 «Мавзу».
10.55 Э. Грач чалади.
11.20 «Иқболи кулганда».
12.00 Янгиликлар.
12.20 «Гол».

* * *

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Тадбиркор».
16.10 «Компас-эртак».
17.10 «Иқболи кулганда».
17.50 «Технодром».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 «Гол».
18.55 «Ҳужжатлар ва тақдирлар».
19.10 «Турмуш икир-чикирлари». Бадиий телесериал премьераси. 33-серия.
19.40 «Миниатюра».
19.55 «Эксплюзив. Светлана—Иосифнинг қизи...». 2-қисм.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Спорт уик-энди».
21.45 «Назокатли асрда муҳаббат». Э. Радзинский ҳикоя қилади.
22.45 «Театр+ТВ». Константин Райкин.
23.35 «Матбуот-экспресс» таништиради.
00.45 Футбол. Халқаро турнир. Ҳамдўстлик мамлакатлари чемпионлари кубоги.
01.00 Янгиликлар.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.30 «730-формула».
8.00 «Сизнинг ҳуқуқингиз».
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 «Мутлақо махфий».
9.40 Ленинград фашистлар қамалидан озод қилинганлигига бағишланган концерт.
10.50 «Янги чизиқ».
11.20 Актёр кинотеатри. В. Ланової. «Павел Корчагин». Бадиий фильм.
13.00 Эй-Би-Сининг дунё янгиликлари.
13.30 «Деҳқонларга таалуқли масала».
13.55 Кундузги сеанс. «Менинг денгизчи хоним». Бадиий фильм.
15.10 «Параллеллар».
15.25 «Янги чизиқ».
16.00 «Телегазета».
16.05 «Россияда бизнес».
16.35 Болалар учун янгиликлар.
16.50 «Бола типидан».
17.20 Мульти-пульти.
17.30 «Катта хоккей».

*

18.00—19.55
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.55 Душанба куни детектив. «Ақл бовар қилмас ўғрилик». Бадиий фильм. «Эркюль Пуаро» сериалидан.
20.55 «Қутқариш хизмати 911».
21.50 Спорт кўрсатуви.

*

22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.

*

22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 «Абракадабра». Танлов.
23.10 «Хроно». Авто ва мотоспорт оламида.
23.40 Теннис. Австралиянинг очиқ чемпионати.

Сешанба, 1. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.10 «Ой кажалаги». Бадиий фильм.
10.35 «Ёшлик» студияси. «Меҳнатим элга манзур».
11.10 «Куйла, дуторим». Фильм-концерт.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Ёшлик» студияси. «Талабалик йилларим».
18.40 «Нақшлар бўстони». Телефильм.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси Дони Зокиров номидаги халқ чолғу асбоблари оркестрининг концерти.
19.55 Иқтисод сабоқлари.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Инсон ва қонун».
21.20 «Ворис». Бадиий фильм.
22.45 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.05 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Томошабинлар совринн учун». Авиасозлар саройи рақс жамоасининг танлов дастури.

«ОМАД» таништиради:

20.05 Эълонлар. «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20, 18.20, 21.20 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки бадантарбия машқлари.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 «Қувноқ нотачалар».
9.40 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
10.30 «Инсон ва қонун».
11.00 Кичик концерт.
11.10 «Бизнинг мусиқий клуб».
11.50 «Матбуот-экспресс».
12.00 Янгиликлар.
12.20 «Похол шляпа». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.
14.30 Садовое кольцодаги саройда.
15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Ишбилармонлар хабарномаси».
15.40 «Ишбилармон кишилар хроникаси».
16.10 «Иш».
16.20 «Менинг оилам ва бошқа жониворлар». Кўп серияли телефильм. 7-серия.
16.55 «Томошабинга қайтиш». 2-қисм.
17.10 «Бизнинг мусиқий клуб».
17.50 «Мулкдор алифбоси».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 «Парда ортида». Халқаро кўрсатув.
18.50 «Ҳужжатлар ва тақдирлар».
19.05 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
19.55 «Мавзу».
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Йўлбошчи».
22.15 «Илк манбадан».
22.30 Ёдимизда қолган фильмлар. «Серёжа». Бадиий фильм («Мосфильм», 1960 й.).
00.15 «Таржимаи ҳол».
00.45 Футбол. Халқаро турнир. Ҳамдўстлик мамлакатлари чемпионлари кубоги.
01.00 Янгиликлар.
01.35 «Матбуот-экспресс».
01.45 «Рус қиши» автораллиси.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.30 «730-формула».
8.00 «Ишдан бўш пайтингизда».
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 Мульти-пульти.
9.00 «Сайёрадош қўшнилар».
9.30 «Сариқ сувости кемаси» клуби.

* * *

12.00 Хонаки экран. «Менинг дўстим Иван Лапшин». Бадиий фильм.
13.40 «Деҳқонларга таалуқли масала».
14.05 Санъаткор фильмлари жавонидан. Режиссёр Ю. Райзман. «Ҳаёт сабоқлари». Бадиий фильм.
15.55 Эй-Би-Сининг дунё янгиликлари.
16.25 Болалар учун янгиликлар.
16.40 «Рост» студияси.
17.10 «Янги чизиқ».

*

18.00—20.05
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.05 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 274-серия.
21.00 «Асил ҳолича».
21.55 Спорт кўрсатуви.

*

22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.

*

22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 «Арт-обстрел».
23.20 П. И. Чайковский романслари.
23.50 «Осойишта уй».

Чоршанба, 2. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.10 Республика газеталарининг шарҳи.
9.25 «Резидентнинг хатоси». Бадиий фильм. 1-серия.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Физика.
11.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
11.15 «Тил ҳақида қонун — амалда».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 Болалар учун. «Қўнғироқча».
18.45 «Ўзбекистон». Телевизион киножурнал.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 «Осойишталик посбонлари». Республика Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
19.35 «Эстрада, эстрада, эстрада...».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 Тадбиркор минбари.
21.50 «Кино, кино, кино».
22.50 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.10 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Спринт».
19.35 «Ер ости бойликлари». Телефильм.
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.15 «Хусусийлаштириш — давр талаби». Бевосита мулоқот.

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20, 18.20, 21.20 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки бадантарбия машқлари.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 «Ҳакка». Болалар ахборот кўрсатуви.
9.40 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
10.30 «Саёҳатчилар клуби» (сурдо таржимаси билан).
11.20 «Джэм».
11.50 «Матбуот-экспресс».
12.00 Янгиликлар.
12.20 «Чин инглизча қотиллик». Телевизион бадиий фильм. 1-серия.
13.40 «Рус меҳмонлар». Телефильм премьераси (Красноярск).
14.35 Й. Гайдн. 24-симфония.
15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Тадбиркор».
16.20 «Менинг оилам ва бошқа жониворлар». Кўп серияли телефильм. 8-серия.
16.50 «Джэм».
17.20 «Парвоздаги уй». Кўп серияли мультфильм премьераси. 28-серия.
17.50 «Технодром».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 Эфирда — Давлатлараро «Мир» телерадиокомпанияси.
18.55 Мультфильм.
19.05 «Оддий Мария». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси.
19.55 Режиссёр Леонид Пчёлкин туғилган кунининг 70 йиллигига бағишланган кўрсатув.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Бахтли тасодиф».
22.35 Футбол. Халқаро турнир. Ҳамдўстлик мамлакатлари чемпионлари кубоги. Ярим финал.
00.25 «Максима».
01.00 Янгиликлар.
01.35 «Матбуот-экспресс».
01.45 «MTV».

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.30 «730-формула».
8.00 «Грибоедовнинг Чаадаев ҳузурига ташрифи».
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 Хайрли тонг! «Чемпионлар учун нонушта».
9.20 «Асил ҳолича».
10.15 «Осмонда ва ерда. В. Чкалов ҳаётидан 10 йил». Ҳужжатли фильм.
11.20 «Янги чизиқ».
11.50 Хонаки экран. «Кичкинтой». Бадиий фильм.
12.45 Мульти-пульти.
13.00 Эй-Би-Сининг дунё янгиликлари.
13.30 «Деҳқонларга таалуқли масала».
13.55 Кундузги сеанс. «Узун сочли гўзал Варвара». Бадиий фильм.
15.15 Мульти-пульти.
15.25 «Телегазета».
15.30 Болалар учун янгиликлар.
15.45 «Рост» студияси.
16.15 «Князь Владимир Палей». Ҳужжатли фильм.
17.10 «Янги чизиқ».

*

18.00—20.15
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.15 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 275-серия.
21.05 «Кутиш зали».
21.55 Спорт кўрсатуви.

*

22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.

*

22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 «Ностальжи» — барча авлодлар мусиқаси».
23.15 Криминал хабарлар экрани.
23.25 «Буржлар туркумидан».

Пайшанба, 3. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.10 «Резидентнинг хатоси». Бадиий фильм. 2-серия.
10.15 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).
10.30 «Тақдирларга туташган йўллар». Телефильм премьераси.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Умид сарчашмалари». Беҳзод Муҳаммад — Каримов.
18.45 «Улоқ». Телефильм.
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 Ўзбек халқ куйлари ва қўшиқлари.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Ислоҳот ва масъулият».
21.30 «Қишдан қишгача». Бадиий фильм.
22.55 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Умр лаҳзалари». Бадиий, ижтимоий-сиёсий кўрсатув.

«ОМАД» таништиради:

21.15 Эълонлар. «Кинонигоҳ».

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20, 18.20, 21.20 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки бадантарбия машқлари.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 Мультфильм.
9.40 «Этик кийган мушук». С. Образцов номидаги Давлат академик Марказий Қўғирчоқ театрининг фильм-спектакли.
10.30 «Ҳайвонот оламида» (сурдо таржимаси билан).
11.10 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
11.50 «Матбуот-экспресс».
12.00 Янгиликлар.
12.20 «Чин инглизча қотиллик». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
13.40 Мультфильм.
13.50 А. Шнитке. Фортепиано квартети.
14.00 Футбол. Уэмбли сари йўл.
15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Тадбиркор».
16.05 «Қандай қилиб муваффақиятга эришиш мумкин!».
16.20 «Менинг оилам ва бошқа жониворлар». Кўп серияли телефильм. 9-серия.
16.55 «Музограф».
17.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.25 «Лабиринт».
18.50 «Ҳужжатлар ва тақдирлар».
18.55 «Кино талаб қилинади».
19.25 «Олимпиадачилар зиёфати».
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Твин Пикс». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 26-серия.
22.25 «Саҳна ортидан».
23.15 Катталар учун мультфильмлар.
00.30 «Академия». Дам олиш кўрсатуви.
01.00 Янгиликлар.
01.35 «Матбуот-экспресс».
01.45 Футбол. Уэмбли сари йўл.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.30 «730-формула».
8.00 «Сигнал».
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 «Кетдик».
9.00 «Буюк санъаткор П. И. Чайковскийни хотирлаб».
10.00 «К-2» таништиради.
10.50 «Янги чизиқ».
11.20 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 274 ва 275-сериялар.
13.00 Эй-Би-Сининг дунё янгиликлари.
13.30 «Деҳқонларга таалуқли масала».
13.55 Такрорий фильмлар кинотеатри. «Пеньковдаги воқеа». Бадиий фильм.
15.30 «Янги чизиқ».
16.15 Мульти-пульти.
16.25 Болалар учун янгиликлар.
16.40 «Рост» студияси.
17.10 Мульти-пульти.
17.20 «Мансаб алифбоси».
17.35 «Ўз-ўзи билан мулоқот».

*

18.00—20.10
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.10 «Дмитрий Покровский афсонаси».
20.55 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм премьераси. 276-серия.
21.45 Концерт.

*

22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.

*

22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 «Менинг Ватаним».
23.40 Спорт кўрсатуви.
23.45 Криминал хабарлар экрани.
24.00 Джаз куйларидан концерт.

Жума, 4. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.10 «Резидентнинг тақдири». Бадиий фильм. 1-серия.
10.30 Ўқув кўрсатуви. Зоология.
11.00 «Уорлднет» телекомпаниясининг янгиликлари (АҚШ).

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Бугун». Ахборот кўрсатуви.
18.10 «Алифбо байрами».
18.30 «Ёшлик» студияси. «Сенинг замондошинг».
18.55 Эълонлар.
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Эълонлар.
19.20 «Навоий ва тасвирий санъат».
20.00 Дунё воқеалари.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25 Эълонлар.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 Бевосита мулоқот.
21.50 Юнус Ражабий номидаги мақомчилар ансамблининг яккахони Бекназар Дўстмуродов куйлайди.
22.30 «Оқ уй оқшомлари». Қисқа метражли бадиий фильм («Ўзбекфильм»).
23.20 «Ўзбекистон» ахбороти.
23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Қурилиш ва тажрибалар».
19.50 «Дарвоқе...».
20.20 «Тоғли ўлка». Телефильм.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Цирк шайдоси». Бадиий фильм.

● «ОРБИТА IV»

5.55, 15.20, 21.20 — Кўрсатувлар тартиби.
6.00 Янгиликлар.
6.35 Эрталабки бадантарбия машқлари.
6.45 «Тонг».
9.00 Янгиликлар.
9.20 Болалар учун фильм. «Мунгли карнай».
10.35 Мультфильм.
10.50 «Тўрғай қўшиғи». Телефильм премьераси (Уфа).
11.20 Анна Литвиненко билан учрашув.
11.50 «Матбуот-экспресс».
12.00 Янгиликлар.

Театр шинавандалари, Сизлар учун!

12.20 «Портрет». Н. В. Гоголь қиссаси мотивлари асосида телеспектакль.
13.55 «У ерда, булутлар ортида...».
14.15 М. Новохижина ижро этади.

*

15.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
15.25 «Ишбилармон кишилар хроникаси».
15.35 «Бридж».
15.55 «Бизнес-класс».
16.10 Мультфильм.
16.20 Болалар учун фильм. «Мунгли карнай».
17.30 Шри Ланка тароналари.
17.45 «Мулкдор алифбоси».
18.00 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.20 Мультфильм.
18.30 Америкалик актриса М. Корьюс ижодига бағишланган кўрсатув.
19.10 «Телескоп».
19.55 «Мўъжизалар майдони».
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Твин Пикс». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 27-серия.
22.25 «Ҳафтанинг машҳур кишиси».
22.40 Футбол. Халқаро турнир. Ҳамдўстлик мамлакатлари чемпионлари кубоги. Финал.
00.25 «Музобоз».
01.10 Янгиликлар.
01.45 «Матбуот-экспресс».
01.55 «Х» программаси.
02.10 «Обоз» майдончаси.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

7.30 «730-формула».
8.00 «Динозаврга айланмайлик».
8.20 Ишбилармон кишилар даври.
8.50 «Кетдик».
9.00 «Россияда бизнес».
9.30 «Дмитрий Покровский афсонаси».
10.15 «Кутиш зали».
11.05 «Сиз яратган боғ».
11.35 «Янги чизиқ».
12.10 Хонаки экран. «Санта-Барбара». Кўп серияли бадиий телефильм. 276-серия.
13.00 Эй-Би-Сининг дунё янгиликлари.
13.30 «Деҳқонларга таалуқли масала».
13.50 «Оқ қарға».
14.35 Мульти-пульти.
14.45 «Телегазета».
14.50 «Қурьонга амал қилиб...».
15.10 Жума кунлари Дисней. «Оқ айиқ изидан». Бадиий фильм. 2-серия.
16.00 Болалар учун янгиликлар.
16.15 «Ностальжи» — барча авлодлар мусиқаси».
16.45 Россия телевизион театри. Г. Белль. «Тутқич бермас».

*

18.00—20.20
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.20 «Овросиё ТВ» таништиради: «Террор сафари». Бадиий фильм. 2-серия.

*

22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.

*

22.25 «Тафсилотлар».
22.35 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.40 Спорт кўрсатуви.
22.45 «Параллеллар».
23.00 Кечки салон.
00.35 «К-2» таништиради.

Шанба, 5. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.10 Республика газеталарининг шарҳи.
9.25 «Резидентнинг тақдири». Бадиий фильм. 2-серия.
10.35 Инглиз тили.
11.05 «Ўзбектелефильм»: изланиш ва муаммолар».
11.45 «Шоҳруҳ» клуби.
12.15 Ўзбек тилини ўрганамиз.
12.45 Ўзбекистон Давлат телерадиокомпанияси хор жамоасининг концерти.
13.15 Абдулла Қодирий таваллудининг 100 йиллиги олдидан. «Биз сизни севамиз, Қодирий бобо!».
13.45 «Сиҳат-саломатлик».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Мактаб ўқувчилари учун. «Қўшиғим, жон қўшиғим».
18.40 «Ёшлик» студияси. «Нақшингиз хуморимман».
19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 «Сиёсий портрет». Гельмут Коль.
19.35 «Чор Бакр». Телефильм.
19.45 «Таълим ва ислоҳот».
20.15 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Мусиқий чойхона».
21.40 «Фарғона нафаси». «Ўзбектелефильм» премьераси.
21.55 «Ўзбекистон» ахбороти.
22.05 «Тунги ёғду». Дам олиш кинопрограммаси.

● ЎзТВ II

19.00 «Ўзбекистон» ахбороти (рус тилида).
19.15 Болалар учун. «Табассум».
20.00 Спорт кўрсатувлари (рус тилида).
20.30 «Ўзбекистон» ахбороти.
20.50 «Йўл интизомни ёқтиради». Бевосита мулоқот.

● «ОРБИТА IV»

6.45, 15.20, 21.20 — Кўрсатувлар тартиби.
6.50 Эрталабки бадантарбия машқлари.
7.00 «Худо мададкор бўлсин!».
7.20 Ишбилармон кишининг шанба тонги.
7.55 Янгиликлар.
8.30 Воробьев тоғларида фристайл бўйича мусобақалар.
9.00 «Марафон-15» таништиради...
9.30 Эфирда — Давлатлараро «Мир» телерадиокомпанияси. Кўрсатувда Чингиз Айтматов иштирок этади.
10.55 «Тонгги почта».
11.25 «СМАК».
11.40 «Китобхона».
12.20 «Соло».
12,50 «Муҳофаза ёрлиғи».
13.20 «Ўз-ўзингга мадад бер».
14.00 Енгил атлетика. Халқаро мусобақалар.
15.00 Янгиликлар.
15.25 «Пеппи Узунпайпоқ». Болалар учун кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 20-серия. 3-қисм.
15.55 «Ҳаёт ва сиёсат».
16.25 Ҳужжатли фильм.
16.45 «Мусиқий қўрғон».
18.00 «Эрмитаж». Кўп серияли телефильм премьераси. 3-фильм.
18.30 «Ҳафтанинг акс садоси».
19.00 «Брейн-ринг».
19.50 «Коламбия пикчерс» таништиради: «Қойилмақом жуфтлик». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
20.40 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 Янгиликлар.
21.30 «Коламбия пикчерс» таништиради: «Денгиз ҳам ҳикоя қилади...». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия.
22.20 «Мария Каллас». Кўрсатувни М. Магомаев, С. Бэлза олиб боради.
23.05 «Ультра-си» спорт кўрсатуви. Тўпли хоккей. Халқаро турнир. Финал.
23.55 Охирги киносеанс. Танаффус пайтида (01.00) — Янгиликлар.
02.40 «Матбуот-экспресс».

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

9.25 «Ретро-шлягер».
9.55 «Ҳали англанмаган кинот».
10.25 «Рост» студияси.
10.55 «Пилигрим». Россия саёҳатлар бюроси.
11.45 Кинокўзгу. «Ўликлар ороли». Ҳужжатли фильм.
13.15 «45». Публицистик кўрсатув.
14.00 «Деҳқонларга таалуқли масала».

*

14.20—17.25
«ЎЗБЕКИСТОН»
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ

14.20 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
14.30 «Ўзбекистон: ҳамкорлик йўллари».
15.15 «Ватан ҳимоячилари».
16.00 «Гўзаллик шайдолари». Мусаввир А. Абдуллаев.
16.35 «Мусиқа олами».
17.10 «Бу ажиб дунё».

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

17.25 Россия телевидениесида Шотландия телевидениеси оқшомлари таништирилади.
17.30 «Сильвер». Бадиий фильм (Шотландия).

*

18.00—20.05
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

20.05 «Фильм-премьер».
20.25 «Мудҳиш хато». Бадиий фильм. «Таггарт» детектив сериалидан (Шотландия).

*

22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.

*

22.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.25 Спорт кўрсатуви.
22.30 «Коннери». Ҳужжатли фильм (Шотландия).
23.30 Катталар учун мультфильм.
23.35 «Репортёр».
23.55 Тунги сеанс. «Сен беришинг керак бўлгани». Бадиий фильм (Шотландия).
00.55 «А» программаси.

Якшанба, 6. II

● ЎзТВ I

7.00—9.10 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш кўрсатуви.

*

9.10 «Тонгги салом».
9.40 «Ёш спортчилар мактаби».
10.00 «Ёшлик» студияси. «Ватанимга хизмат қиламан».
10.30 «Маҳобҳорат». Кўп қисмли телевизион бадиий видеофильм (Ҳиндистон). 52—53-сериялар.
12.00 «Алифбо сабоқлари».
12.30 «Кафолат».
13.00 «Қишлоқ ҳаёти». Публицистик-мусиқий кўрсатув.
14.00 «Оилалар беллашуви».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Кичкинтой» устахонаси.
18.30 «Табиат мўъжизаси».
19.00 «Ҳафтанома» (рус тилида).
19.30 «Ойнаи жаҳонда...».
19.50 «Якшанба оқшомида». Мусиқий кўрсатув.
20.30 «Ҳафтанома».
21.10 Теннис. Президент кубоги учун халқаро турнир.
21.20 «Шошилинч чақирув». Бадиий фильм.
22.55 «Ҳафтанома».
23.35 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

«ОМАД» таништиради:

17.00 «Мультфейерверк».
17.25 «Курьер».
17.40 «Рок ҳақида».
18.00 «Ҳар соҳадан бир шингил».
18.10 Болалар учун. «Совға».
18.35 «Даракчи».
18.45 Эълонлар.
18.50 «Видео-О».
20.20 «Курьер».
20.35 «Шарқ дурдоналари».
21.00 «Даракчи».
21.10 Эълонлар.
21.15 «Видео-О».

● «ОРБИТА IV»

6.40, 15.15 — Кўрсатувлар тартиби.
6.45 Эрталабки бадантарбия машқлари.
6.55 «Руҳни чиниқтириш».
7.55 Янгиликлар.
8.30 «Телесеренада». Мусиқий дам олиш кўрсатуви.
9.00 «Паузасиз».
9.30 «Эрта саҳарлаб».
10.00 «Полигон».
10.30 «Спортлото».
10.45 «Ҳамма уйдалигида».
11.15 «Тонг юлдузи».
12.05 «Янги авлод танлайди... Ютуқ».
12.45 «Пи белгиси билан».
13.30 «Провинция».

«КТВ-I» ҳамда «Франс интернасиональ» канали таништиради:

14.00 «Пиф ва Геркулес». Кўп серияли мультфильм премьераси.
14.10 «Кусто командасининг сувости одиссеяси». Кўп серияли ҳужжатли фильм премьераси.

*

15.00 Янгиликлар.
15.20 Мультфильм.
15.35 Эфирда — Давлатлараро «Мир» телерадиокомпанияси.
16.15 «Саёҳатчилар клуби».
17.05 Мультфильмлар премьераси: «Мушук Феликс», «Ҳақиқий ажина овловчилар».
18.00 «Панорама». Ҳафталик халқаро кўрсатув.
18.30 Янгиликлар (сурдо таржимаси билан).
18.45 «КВН-94».
0.35 «Россия тароналари». Халқ қўшиқлари ижрочилари Бутунроссия телерадиотанловининг очилиши.
22.00 «Якшанба». Ахборот публицистик кўрсатуви.
22.50 «Мариинскда променад».
23.40 «Авто-шоу».
24.00 «Катта сайр».
01.05 Янгиликлар.
01.20 Концерт.

● «ДУБЛЬ IV»

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

9.25 Хайрли тонг!
9.55 «Рост» студияси.
10.25 «Катта хоккей».
10.55 «Аты-баты...».
11.25 «Кузирхоним».
11.55 Кипрас Мажейка. «Кичик Европа»дан репортажлар.
12.25 «Олти сотих».
12.45 «Кесиб ташламанг».
13.00 Киномарафон. О. Иоселиани фильмлари. «Ҳазонрезгилик».

*

15.00—18.00
«ЎЗБЕКИСТОН»
ХАЛҚАРО ТЕЛЕКАНАЛИ

15.00 «Мамлакатлар, воқеалар, одамлар».
15.10 «Чинсэн» (корейс тилида).
15.40 «Замандас» (қозоқ тилида).
16.25 «Умид» (уйғур тилида).
17.10 «Ўзбекистон жаҳонга юз тутмоқда».
17.45 «Бу ажиб дунё».

*

18.00—19.40
ТУРКИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

*

РОССИЯ ТЕЛЕВИДЕНИЕСИ

19.40 Киномарафон. «Оқ-қора кино учун еттита пьеса». Бадиий фильм.
20.10 «Жосуслик».
20.45 «Ксюша ҳузурида».
21.15 «Пина Бауш ва бошқалар...».
21.50 Спорт кўрсатуви.

*

22.00 Туркия телевидениеси. Хабарлар.

*

22.20 «Юлдузлар билан суҳбатда».
22.25 Киномарафон. «Ойнинг севиклиси». Бадиий фильм.

Ҳамроқул РИЗО

«КОВАКДА ТЎПЛАЙДИ ЗАҲРИНИ ЧАЁН...»

(ёки «Юмалоқ хат» ёзиб, шу хат остига ўзга одамларнинг исм-фамилиясини ёзиб юборгувчи ҳасадгўй, бахил-бадбинга).

Балки, сен Аҳмадсан ва балки Жамол,
Билсам, исминг аниқ ёзардим такрор.
Макр тўрин тўқийсан ўргимчак мисол,
Иблис қутқусидан яралган ғаддор.
Сени ёзмоқ қонлар ичмоқдек мушкул,
Дўзахнинг чўғида куяди одам.
Сендан яширади юзларини гул,
Сендан ҳазар қилар замзамли кўклам.
Бир ашъор қарздорман, билсанг, мен ҳали
Уфқнинг буржида ёнган Зуҳалдан.
Сен каби иғвогар макри туфайли
Кўҳи Нур олинган ул Тожмаҳалдан.
Сенсан Насимийнинг терисин шилган,
Сенсан Улуғбекнинг бошин кестирган.
Сенсан Мажиддинни устод деб, билган,
Сенсан шоҳ Машрабни дорга остирган.
Сени баттол деган Навоий бобом,
Сендан Ҳиндга кетган Бобурдек устоз.
Сенга бегонадир сабуҳий илҳом,
Сенга бегонадир дил яйратар соз.
Ҳасадгўйсан, ўйинг мудҳиш, маломат,
Гарчи сени чақса ўлгуси илон.
Дилингда заррача йўқдир диёнат,
Ириган ўлкадир сендаги имон.
Қарғанинг боласи лочинмас, қарға,
Отангнинг қонидан ўтганми бу дард?!
Кўзингни кенг очиб, оламга қара,
Яйрашиб, кулишиб ишлар не-не мард!
Қиёмат келгандай қорайса осмон,
Сен шундай ҳолатни севиб, суясан.
Сен қақшаб, «Юмалоқ хат» ёзиб шу он,
Хат остига ўзга номни қўясан.
Ул куни бир хатинг бошланди шундоқ;
«Нега, Мурод кўксин очар зиёга?
Кўзимнинг олдида Собиров Қўшбоқ,
Отасин ўлигин ювди дарёга»...
Шунда номи хатга битилган одам
Хабарсиз эди-ку бу балолардан.
Сен бўлсанг қўлингда тутганча қалам,
Дегайсан: титрангиз бу ғавғолардан.
Бусиз ҳам дунёда ғавғолар бисёр,
Бусиз ҳам ташвишдан зирқирар асаб.
Бусиз ҳам бу дунё баъзан тангу тор,
Бусиз ҳам юракни санчитар азоб.
Сен эмасми, аччиқ какра, шўрадан
Молхона ёнига уйилган ўтин?!
Сен эмасми, тундай қора мўридан
Қора шайтон каби ўрлаган тутун?!
Сен эмасми, оби ҳаёт ўрнига
Қилич тиғи каби заҳарни ичган?!
Навниҳол йигитча — Мўминмирзога
Бўҳтондан, иғводан кафанлар бичган.
Тўфонга дуч келган кема ғарқ бўлар,
Сен ҳасад тўфонин қучоғидасан.
Аёзга дуч келган лолалар сўлар,
Сен аёз елининг ўпқонидирсан.
Ковакда тўплайди заҳрини чаён,
Оҳ, унга фарқи йўқ баҳору-қишни!
Билсанг гар истаги сенгадир аён,
Фақат санчсам дегай заҳарли нишни.
Яна такрор бўҳтон ёзсанг иғводан.
Хабар қутисига етолмай, толгин.
Ҳайвонот боғидан бўшалиб чиққан,
Қўтир фил оёғин остида қолгин!

• *Қадриятларимиз*

ТАНЧА БОЗИЛЛАБ ТУРСА...

Бир вақтлар газетада испанлар ҳаётига доир бир хабарни ўқигандим: «Антонио айтиб бердики, қиш кунлари Карибанчелида кечқурун соат олтилардан бошлаб бутун-бутун оилалар уйини тарк этиб, кинотеатрларга боради Қанақанги фильм бўлмасин, барибир, кетма-кет икки ё уч сеанс кўраверади. Одамлар бундоқ ҳисоб-китоб қилиб кўришса, кинонинг билети уйни иситишга кетадиган харажатлардан арзон турар экан. Шундай қилиб, улар кинодан кеч уйга қайтишадию, дарҳол қалин кўрпага бурканиб қўяқолишади»...

«Бечоралар... XX асрда яшайдилару, аммо инсониятнинг ихтироларидан бири — танча ёхуд бошқача қилиб айтганда, сандал имкониятларидан бебаҳра-я», дейман ичимда. У бизнинг Туркистон халқларию, японлардан бўлак жойда йўқ шекилли.

Танча шундай нарсаки, печка сингари тонналаб эмас, балки икки қопгина кўмир билан бир оила бутун бир қишни «ёздек» ўтказишига имкон беради. Унга челак-челак эмас, бир хокандозгина кўмир солинади. Физиклар тили билан айтганда, унинг фойдали коэффициенти юзга яқинлашиб борди-ёв!

Бир хокандозгина кўмир дейсиз-а. Илгари шаҳарлик боғдорлар от, сигирларнинг тана ҳароратини ҳам қия қилишмаган. Шаҳар ҳовлилар дарвозахонасига туташ қилиб оғилхона, отхоналар тушган ва шуларга иккинчи қават қилиб ангилхона (ангурхона бўлиши керак) қурилган ва бу хонага узум осилган. Қишда шу чорванинг баданидан кўтарилган ҳарорат шипга уриб, узумни музлаб қолишдан сақлаган (Болгария, Габрово шаҳри аҳлининг бу гапдан хабари бормикин?!).

Маълумки, овқат ўтин ёқиб пишириладиган бўлса ўчоқда қолган чўғ ҳам танчани бозиллатишга кетади. Қаҳратон қишда совқотиб, печкали уйга кирганингизда дарров иси қолмайсиз. Юзингиз қизаради-ю, оёқ бўлса сира исимайди. Аммо танчага ўлтиришингиз билан оёқ ором ола бошлайди, тезда қизиб кетиб ялангоёқ «қор кечишга» ҳам тайёр бўласиз. Бунинг устига танча унча-мунча йўтал, бод касалликларини дори-дармонсиз даволайди, қўяди. Танчада ўлтирган кишининг тоза ҳаводан нафас олишини айтмайсизми!

Бир куни гапдан-гап чиқиб, танчанинг нима эканлигини билмаган, кўрмаган бир оврўполи «унинг атрофида неча киши ўлтираолади?», деб сўраб қолди. Шунда бир фурсат жавоб беролмай қолдим, ҳисоблаб кўрмаган эканман. «Э, оёғи сиққанча одам ўлтираверади-да!» Ана шу жиҳатдан олсангиз у оилани, одамларни ҳамиша бир дастурхон теварагида қовуштириб туришга ҳам хизмат қилади.

...«Қизил босқин» танчамиз бошига ҳам кулфат солди. «Танчадан кишига ис тегади», деб у ёмон отлиққа чиқарилди.

Бир забардаст шоирни биламан. Танчани обдон ёмонлаб шеър ёзгандию, лекин у шу шеърни ана шу танчанинг четида ўлтириб ёзганди. Шеър тугул, «Бухоро жаллодлари», «Судхўрнинг ўлими», «Ўтган кунлар», «Меҳробдан чаён» китоблари ҳам танчанинг четида ёзилган!

Ҳар ҳолда танчанинг мен билган биттаю-битта «салбий» томони бор. Масалан, қишда холангизникига боргансиз. Бозиллаган танча атрофида суҳбат қизиган. Шомликдан сўнг қайтиб йўлга тушмоқчи бўлиб мўлжаллаб қўйгансиз. Мана, овқатдан сўнг бир пиёла чойни ҳам ҳўплаганингиз. Энди «тураман» дейсизу, қани туролсангиз. Шунда холангиз бир оғиз «бугун қолақол» десалар, иккинчи марта такрорлашларига ҳам қўймай, «ҳа шун даймиз», деб ётиб қолаверасиз.

Шарофиддин КЎНЧИ.

• *ОДОБНОМА*

ҲАҚ-ҲУҚУҚ ХУСУСИДА

ИСЛОМДА ҚЎШНИЛАР ҲАҚҚИ ҚАНДАЙ?

● Исломда қўшнилар ҳақида Расулуллоҳ алайҳиссаломдан жуда кўп ҳадислар баён қилинган. Қўшниларга қўлдан келганча яхшилик қилмоғлигимиз лозим. Саҳобалардан Абу Ҳурайра ҳам бир қўйни сўйиб, эҳсон қилишликда тайинлаб этгандарки, қўшнимиз яҳудийдан бошланглар, деб. Шунинг учун бир одамни қўшниси қариндош бўлса учта ҳақи бор. 1-қўшничилик ҳаққи, 2-мўминлик ҳаққи, 3-қариндошлик ҳаққи,. Қариндош бўлмаса, иккита ҳаққи бор: қўшнилик ва мўминлик ҳаққи. Агар ғайридин бўлса ҳам битта қўшнилик ҳаққи бор. Ҳар бир ўзини мўмин, деб даъво қилувчи инсон қўлидану тилидан қўшниларига озор бермаслиги лойиқ.

Қўшнингиз яхши бўлса, яхшилигига яхшилик қилишингиз ҳақиқий яхшилик эмас, балки қўшнингиз ёмонлик қилса, сиз унга яхшилик қилсангиз, мана шу яхшиликни яхшилик, деб саналади. Чунки яна Расулуллоҳни ҳадисларида келадики, қиёмат кунига сизни қўшниларингиздан сўралади: яхши деса, яхшисиз, ёмон деса ёмонсиз. Шунинг учун ёмонлик қилганга ҳам яхшилик қилишга мажбурмиз.

ИСЛОМДА БИРОВЛАРНИ ҲАҚҚИ ҚАНДАЙ?

● Исломда бировни ноҳақ ўлдиришни гуноҳи қандай ҳаром бўлса, хоҳ оз, хоҳ кўп мол-дунёси ҳам шундай ҳаромдир. Шунинг учун айтиладики, бировни буғдойини ўғирлаган гуноҳи кабира катта гуноҳ қилган бўлади.

Аммо шу буғдойни похолини ёки сомонини ўғирлаган Ислом динидан чиқиб кофур бўлади. Чунки сомонини ўғирлашда шу ҳам ҳароммми, деб Оллоҳни ҳаром санаган нарсасига инкор қилади. Афсуски, ҳозирги замонамизда андай фурсат ҳаёт кечириш учун бировларнинг ҳақидан қўрқмаслик, ёлғон гапиришлик, хиёнат қилишлик, зўравонлигу, зинокорлик, қўйингки, ҳамма ёмонликдан қўрқмаслик авжига чиққан бу ишлардан тезроқ қайтмоқлик. Оллоҳни яқинда берадиган жазосидан қўрқмоқлик ҳар бир мусулмонман, деб даъво қилувчи эркагу-аёлга лозимдир. Чунки Оллоҳга гуноҳ қилинса, яъни номоз ўқимаса, рўза тутмаса Оллоҳ хоҳласа гуноҳини кечади. Аммо инсон инсонга гуноҳ қилса буни Оллоҳ кечирмайди. Токи шу мазлум кечмагунча. Демак, Оллоҳга гуноҳ қилишдан инсонга зарар етказишликнинг гуноҳи катта ва хавфли экан.

«101 саволга 101 жавоб» рисоласидан.

Унутилаётган оҳанг...
Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

• *Санъат*

СИРЛИ ДУНЁГА СИҒИНИБ...

Бир даврада эшитувдим: «Қўшиқнинг яхши-ёмони қўшиқчининг кекса-ёши бўлмайди». Дарвоқе, шу гапни энди ўйлаб кўрсам ростга ўхшайди.

Тўғри-да, ҳаммаси ижрочига боғлиқ. Болалигимдан бери жуда кўп қўшиқлар эшитаман. Ҳозир хотирамда муҳрланиб қолганлари эса ҳисобли. Комилжон Отаниёзовнинг мунгли нолалари, Маъмуржон Узоқнинг дардли овози қулоғим остида жаранглайверади. Эҳ-е, шундан буён яна қанча юзлаб, бўлмаса минглаб қўшиқчиларни эшитдим. Катта ҳофиз Ортиқ Отажонов, Отажон Худойшукуров... қай бирини санайин? Улар кўп-да. Кўз тегмасин шуларга. Булардан кейинги яна бир сулола ҳозир ўз йўлини топиб олди. Ғиёс, Юлдуз, Муҳриддин, Шомаҳмуд... Улар ҳам кўпчилик Кейин эса... Равшан Комилов... Тағин ўйламанг, бу ҳали унча-мунча айтиб улгурмаган бу қўшиқчини нега бу мақтаётибди деб. Санъат катта дунё. Унга ҳаммамиз сиғамиз.

Равшан ҳали ёш. Унинг эртаси ўзига боғлиқ. Биз унинг санъатига бугун яхши ё ёмон дея баҳо бермоққа шошилмайлик. Яхшиси, икки ўртадаги мулоқотни эшитинг:

— Равшанжон, сиз ҳозир ўзингизни қайси даврага мансуб қўшиқчи деб ҳисоблайсиз. Давра деганда мен ҳаваскорлик ёки жуда танилган ё танилмаган қўшиқчиларни назарда тутаяпман!

— Ғалати савол-ку? Ҳайронман. Сира ўйламаган эканман. Билмадим, сиз нима дейсиз?

— Мен кўп қўшиқларингизни эшитган бир шинаванда сифатида айтадиган бўлсам, сиз ҳали санъатнинг остонасида турибсиз. Бу йўлда сизни кўп довонлар кутмоқда...

— Рост, бу қутлуғ бўсағадан ҳатлаб ўтишнинг қанчалар осонмаслигини сезаяпман. Авваллари ўйлардим, бу артистлар беш-олтита қўшиқ айтса бўлди, жуда тез танилиб кетади, деб. Бошдан ўтаяпти ҳозир. Жуда нозик ва машаққатли йўл экан. Ўтганларнинг руҳига сиғиниб, бугун қўшиқчилик санъатимизнинг бешигини тебратаётганлар билан ёнма-ён туриб ижод қилаяпмиз.

— Яна бир нарса — қўшиқчиликда кўрик-танловларнинг ўтказилиши мени ўйга солади. Уларнинг дастурларига, иқтидорлиларни аниқлаши ва баҳолашига эътироз билдирмайман. Лекин бир замонлар бизнинг халқимиз талантли ҳофизларни кўриклар орқали танлаб олмаган-ку?

— Бу сизнинг шахсий қарашларингиз. Менимча, балки шундай кўриклар орқали танилмаётган санъаткорлар танилиб кетар. Аммо, машҳур бўлиш қийин. Халқнинг ўзи таниб, танлаб олади. Бу нозик савол. Қўйинг, муносабат билдирмоққа ҳали шошилмайин.

— Равшанжон, қўшиқларингиз ичида кўпроқ одамлар ҳақида куйланганлари кўп. Бироқ, бир-бирига ўхшамаган ҳолда ўз йўналиши ва таъсирчанлиги бор. Албатта, бунда устоз ёҳуд бастакорингизнинг хизматлари ҳам катта бўлса керак?

— Тўғри айтасиз. Таниқли бастакор Анор Назаровнинг тарбиясини олган шогирдлари бугун санъат масканига дадил қадамлар билан кириб келишяпти Айни пайтда у кишинини таҳсилларини олган ёш бастакор Султон Раҳматов билан ҳамкорликда ишлаяпман. Биринчи альбомимиздан жой олган «Одам бўлиб келдик», «Орифзотлар». «Келин-куёв», «Зулфия» каби қатор қўшиқларимизни мухлислар ҳукмига ҳавола этдик. Альбомнинг қандай чиққанлигини шулар билишади. Биринчи қўшиғим сиз тилга олганингиздек, «Одамлар» эди. «Камолот—91» кўрик танловида шу қўшиғим билан ғолибликни қўлга киритганман.

— Тенгдошларингизнинг аксарияти таниқли шоирларнинг шеърларини қўшиқ қилишган. Сиз эса аксинча, кўпроқ ёш шоирларнинг ёзганларини айтаяпсиз.

—Ҳозирги ўзбек шеъриятида жуда кучли овозлар кўп. Буни кузатиб бораётган мухлис билади. Лекин негадир санъаткорлар, бастакорлар бунга кам эътибор беришади. Ёшларнинг йўриғи бошқа. Балки бунга санъаткорлар билан улар ўртасидаги ўзаро дардлашувнинг йўқлиги сабабдир. Яна ким билади. Хуллас, биз шеър йўқ деб сира нолимасак ҳам бўлар. Чунки, янги гуриллаган шоирлар кириб келаяпти. Биз улар билан доимо, ҳамфикр бўлиб ижод қилсакгина, ўз кўзлаган мақсадларимизга эришамиз.

Бу муборак остонада неча асрлар давомида куйланиб келган ўлмас наволар янграйверади. Бир умр қўшиқ, санъат аталмиш сирли дунёга сиғиниб келган машҳур ҳофизларнинг овозлари менга ўхшаб энди эшик бўйлаётган ҳаваскорларга мададкор бўлади. Шуларга сиғиниб, умид ва орзулар билан юрибмиз.

— Илойим, шундай бўлсин Равшанжон.

Комил УЛУҒ гурунглашди.

• *РАССОМ ХАНДАСИ*

Рашкчи эр.

Араз давом этганда.

Л. САЛИМЖОНОВА чизган расмлар.

• *Уриниб кўринг*

УЙИНГИЗ ИССИҚМИ?

● Қиш чилласи, аёзли кунлар ўтиб бормоқда. Зеро, ҳаммамиз ҳам уйимизни иссиқ ва файзли бўлишини истаймиз. Маълум бўлишича, марказий усулда иситиладиган уйларга умумий иссиқликнинг 40 фоизи сарфланаркан. Олимларнинг таъкидлашича, бундан 20 йил аввал Канадада иситилмайдиган уйлар кашф этилган экан. Қизиғи шундаки, ҳамма жойда бўлгани каби ҳатто 30 даражали совуқларда ҳам бу уйларда ёқилмаса ҳам яшаса бўладиган ҳарорат сақланар экан. Ниманинг ҳисобига бундай уйларнинг ҳарорати кўтарилади, деб ўйларсиз. Халқимизда одам кирган уйнинг тафти бор, дейишади. Шунга ўхшаш одамлар яшаб турса, бунинг устига электр лампочка, телевизор ва газ плиталардан фойдаланилса хонада керакли ҳароратни таъминлаш мумкин экан. Асосий сир шундаки, бундай уйлардан иссиқликни беҳуда сарф бўлишига сира йўл қўйилмайди.

● Бизнинг тарафларда бундай уйлар қурилмаган бўлсада, лекин уйларимизнинг ҳамиша ҳарорати мўътадил бўлишини таъминлашнинг йўл-йўриқлари бор. Нима қилиш керак? Аввало ойналарнинг тирқишларини беркитиш бир гап бўлса, дераза ойнасидан иссиқлик «нураб» тураркан. Шунинг учун деразаларга қиш кунлари оч рангдаги қалин пардаларнинг осилиши фойдадан ҳоли бўлмайди. Шунингдек, уйларни иситадиган батарея устига қалин пардаларнинг тушиб туриши ҳам иссиқликнинг беҳуда сарфланишига сабаб бўлади.

● Хонадаги иссиқликнинг ташқарига «оқадиган» яна бир туйнуги бор. У ҳам бўлса ошхона ва ваннахонадаги уй ҳавосини шамоллатиш туйнукларидир. Шуни унутмаслик кераkки ана шу туйнуклар хона ҳавосини бир соат мобайнида янгилайди. Шунинг учун ўша туйнукдан об-ҳавонинг авзойига қараб расамади билан фойдаланилса, иссиқликни сақлашга имкон берган бўламиз.

● Ҳаммамизга маълумки, уй иситиш батареяларига уланган устун қувурлардан хоналарни иситиш воситаси сифатида фойдаланса ҳам бўларкан. Бунинг учун бу қувурларни иложи борича кумуш рангга бўяш, у ҳам бўлмаса чойлардан чиқадиган зар қоғозлар билан ўраш ҳам кифоя қилади. Чиройлироқ бўлсин десангиз консерва идишларини шокилда тарзида кесиб кейин ундан ўзига хос ғилофлар тайёрлаб, қувурларга осиб қўйсангиз — қўлбола батарея, радиатор тайёр бўлади, қолади.

● ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

ЎЗБЕК—ТУРК ТИЛ ВА КОМПЬЮТЕР МАРКАЗИ

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги билан Туркия «Silm a.S» ўртасидаги шартномага кўра Ўзбек-турк тил ва компьютер маркази 30. 01. 94 йилдан компьютер, инглиз тили ва турк тили курсларини бошламоқчи.

Ғоямиз: Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йилдан бошлаб лотин алифбосига ўтишда система, метод, техник соҳаларида ёрдамлашиш ва ўзбек—турк халқларининг дўстлигини янада мустаҳкамлаш.

ЎҚИШ ҚОИДАЛАРИ

1. Ҳар гуруҳнинг ўқиши ҳафтада икки кун бўлади. Бир кунда тўрт соат дарс бўлади (мактабдан ташқари вақтларда). Ўқиш муддати беш ой.
2. 8- ва 11-синф ўқувчилари қабул қилинади.
3. Дарсларни туркиялик ўқитувчилар олиб боришади. Шунингдек, дарсликлар ва ҳар хил ўқув қуроллари Туркиядан келтирилади.
4. Курсларни тамомлаган талабаларга Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги тасдиқлаган диплом берилади.
5. Курсни намунали ўзлаштирган талабалар мукофотланадилар ва Туркия саёҳатига юборилади.
6. 8-синф талабалари турк лицейларига ва коллежларга, 11-синф талабалари эса олий ўқув юртларига кириш ларидаги тест техникаси ўргатилади.

Шошилинг, бизнинг марказда жой саноқлидир.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, Тошкент, Пушкин кўчаси, 69-уй. (Ҳамид Олимжон метро бекатига яқин, «Болалар ва ўсмирлар ижодиёт маркази»нинг биринчи қаватида).
Мулоқот учун тел: 33-34-22, Факс: 333-403.

Ўзбек — Турк
Тил ва Комп. Марк. Директори
Жамол Ҳамараттурк

ЯШАСИН ЎЗБЕК — ТУРК ДЎСТЛИГИ!

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

«Ўзбекистон овози» газетаси жамоаси газета ходими Абдураҳмон Қодировга ўғли Искандар ҚОДИРОВнинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

МУАССИС:
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

Бош муҳаррир: Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Аспиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Зиёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-21-43.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими — 33-54-55, 32-26-70.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Шароф Рашидов фонди — 33-34-69, 33-20-36.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ

Андижонда — 4-48-85;
Бухорода — 3-96-12;
Гулистонда — 2-26-22;
Жиззахда — 3-46-24;
Навоийда — 3-74-76;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 4,44-62;
Қаршида — 3-25-79;
Қумқўрғонда — 52-624;
Самарқандда — 35-22-90;
Урганчда — 6-72-60;
Фарғонада — 6-37-16.

●Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 3 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—687. тир. 82.747. топширилди — 21.20.
Навбатчилар: И. СУЛАЙМОНОВ, Ҳ. ЭРМАТОВ.

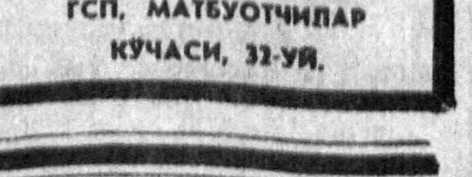

МАНЗИЛИМИЗ: 700083. ТОШКЕНТ, ГСП, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «БуюкТурон» кўчаси 41-уй.